№ 75 Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem גריין 20 גראשען Lodzer Tageblat

לאָדזער טאָגעבלאַט

רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: פּיעטריקאָווער 16.
טעלעפאָנען: פון רעדאַקציע 57, פון אַדמיניסטראַציע 47.

דאָנערשטאָג, ט"ז אדר ב' תרפ"ט. | 28 marca 1929 r. | 22-טער יאָהרגאַנג.

דימיסיע פון מיני. קוויאַטקאָווסקי — אַ בעשלאָסענע זאַך

פרעמיער באַרטעל פאָדערט אַרויס קיין פראַנקרייך

חאַרשאַ, (טעלעפאָניש) פון גוט אינפאָרמירטע קרייזן גיט מען איבער, אַז די דימיסיע פון האַנדעלס-מיניסטער קוויאַטקאָווסקי איז שוין אַ בעשלאָסענע זאַך. עס איז נאָר אַ פראַגע פון טעג.

אויפ'ן אָרט פון מיני. קוויאַטקאָווסקי רופט מען אָן די נעמען פון געוועזענעם האַנדעלס-מיניסטער אָסאָווסקי און דעם ווילנער פּראָפ. זאַוואַדזקי.

וואַרשאַ (טעלעפאָניש) דער פרעמיער באַרטעל פערלאָזט אַלץ ווייטער נישט זיין וואוינונג צוליב דער אַנגינאַ. ער נעמט קיינעם נישט אויף און חאַלט נישט אַפ קיין קאָנפערענצען.

מאָרגען וועט ער שוין העכסט-וואַהרשיינליך אַראָפּ פון בעט. אין אַ פּאָר טעג אַרום זאָל ער אַרויספאָהרען קיין פראַנקרייך.

דער דאָזיגער קלאַנג האָט אינטער זיך אַ גאַנץ סעסטען יסוד. דער פרעמיער האָט שוין זאָגאַר גרייט דעם אויסלענדישען פּאַס מיט אַלע ווייזעס.

וואַרשאַ דראָהט נישט קיין פערפלייצונג.

וואַרשאַ, (מעל.) געלטען פרוה און די סטוטאַציע אויף דער ווייכסעל געבען וואַרשאַ געוועזן פול לייבטער און עס איז געצאָלט בעשטימט גו געפאָהר פון אַ פערפלייצונג. אונטער יאַבלאָנאַ זענען פערפלייצט געוואָרען אייזענע דער פער.

בײַ פּלאַצק האָבען די שטוקער אין צושעדרונט די ברוק אויף דער ווייכסעל.

צאַר באַריס קומט קיין וואַרשאַ

בערלין, (ספּ.) פון סאָפיע מעלדעט מען, אַז דער בולגאַרישער צאַר באַרוס גרייט זיך צו בעזוכען אַ רייה הויפּטשטעט און אונראָפּאַ, דערונטער אויך וואַרשאַ. בײַם צוריקפאָהרען אַהיים וועט ער מאַכען אַ בעזוך אין רום.

די רויטע אַרמעע ווערט גערייניגט

רוגאַ. (ספּ.) דער צענטראַל-קאָמיטעט פון דער קאָמוניסטישער פּאַרטיי האָט אָנגענומען אַ ספּעציעלען בעשלוס בנוגע דער פאָלוטישער לייטונג פון דער רויטער אַרמעע.

די רעזאָלוציע שטעלט פעסט, אַז צוליב די פערשודענע חלוקי דעות און אָפיציערן-קאַדרס, און די רויטע אַרמעע געוואָרען אַ פעלער פאַר דער קאָמוניסטישער פּאַרטיי. דער צענטראַל-קאָמיטעט לעגט דערויבער פאַר אַ רייניגונג אין דער רויטער אַרמעע און צובעשטיגען פול פאָלוטישע קאָמיסאַרען פון חעלסטען רעוואָלוציאָנערען קרוגס-ראַט און פול גאַרנזאָנען.

וויכטיגע אַרכעאָלאָגישע פאַרשונגען בײַ יריחו

לאָנדאָן, (י.ט.א.) „דעלי טעלעגראַף" מעלדט מיט, דאָס אין קורצען ווערען אָנגעהויבען ווערען וויכטיגע אַרכעאָלאָגישע פאָרשונגען בײַ יריחו, וואָס וועלען ערלויבען פעסטצושטעלען די געגנען פון אַלטן יריחו, די אַרבעט אין דער הינזיכט וואָלט געווען געצליך אַרויסגעוואָרפען, די פייערלעכער פאַר אַ ציל אָפּצוראַטעווען כאַטש דעם סקעלעט פון דער שיף. די ערשטע אַרבעט איז קודם כל געווען אויפצופלומפּען דאָס וואַסער, דאָס איז מעהר אָבער וועניג געלונגען. אין אַ פּאָר שעה אַרום האָט די שיף צוריק בעקומען איהר גלייכגעוויכט און זיך אויפגעהערט צו בייגען אויף אַ זייט. די פייערלעכער האָבען דאַן צוריק געקאָנט אַרויף אויפ'ן דעק און זיך נעמען צו דער ווייטערדיגער אַרבעט. ערשט דאַן האָבען זיי פאַר זיך דערזעהן די מורא'דיגע חורבה.

פון דעם גרויסען באַל-זאָל, וואָס איז געווען איינגעאָרדענט מיט אַזאַ לוקסוס און פּראַכט איז פערוואַנדעלט געוואָרען אין אַ באַרג אַש. פון די קאַיוטען איז קיין זכר נישט געבליבען. די גאַנצע שיף זעהט אויס, ווי אַ ריזיגער חלל אָנגעפילט מיט אַש און רוך. דער היזק ווערט געשאַצט אויף 50 מיליאָן גאָלד-מאַרק.

ספּעציאַליסטען זאָגען אָבער, אַז דער שאָדען וועט זיין נאָך גרעסער, ווייל דער סקעלעט פון דער ריזיגער שיף האָט אויך זעהר פיל געליטען, אַזוי אַז עס איז אַ גרויסער ספק, צי מען וועט איהם נאָך קענען בענוצען.

די שרפה האָט געדויערט 18 שעה.

דעם ערשטען מאַי געהט פרימאַ דע ריווערא איז דימיסיע

מאַרסיל, (ספּ.) אין די שפּאַנישע פאָלוטישע קרייזן הערשט די אויבערצייגונג, אַז דעם ערשטען מאַי וועט פרומאַ דע ריווערא אָנדגולטיג זיך אָפּגעבען אין דעמיסיע.

זיך בעגאַסען מיט נאַפט אויפ'ן בית-עולם און זיך אונטערגעצונדען

שוידערליכער זעלבסטמאָרד אין וו. מאַזאָוויעצק

וויסאָקאַ מאַזאָוויעצק. (ספּ.) אַ פרוי פון אַרבעטער פאַמיליע אין געלטען פרוה געטיילטען אויפ'ן פאַטילישען בית עולם און אַרויפגעגאַנגען זיך אויף אַזאַ מוטער'ס קבר, האָט זיך אונטערגעצונדען מיט נאַפט און אומגעקומען אין די פלאַמען.

ווען מען האָט דאָס בעמערקט, און שוין די זעלבסטמערדערין געווען אַ שטוק קויהל.

Żądać w oryginalnem opakowaniu „Bayer".

קאָמוניסטישע קאַמפּאַניע געגען די רבנים אין רוסלאַנד.

מאָסקווא. 27. מערץ (י.מ.א.) אין צוזאַמענהאַנג מיט דער מצות-אַקציע פאַר די רוסישע יודען, האָט די יודישע קאָמוניסטישע פּרעסע אויפגעהויבען אַ שטאַרקע קאַמפּאַניע געגען די רבנים אין רוסלאַנד, וואָס שטעהן אין קאָנטאַקט מיט רוסלאַנד'ס שונאים.

—0—

דריי בתי מדרשים ווערען פערוואַנדעלט איז אַרבייטער-קלובען.

מינסק, 27. מערץ (י.מ.א.) דער צו פערוואַנדעלען דריי בתי מדרשים אין שמאַטושער סאָוויעט טהאָט בעשלאָסען אַרבייטער-קלובען.

נאָך לאַנגע און שווערע לײַדען איז געשטאָרבען אין עלטער פון 74 יאָהר מיין ליבע פרוי, אונזער ליבע מוטער, שוועסטער, שוועגערין און באָבע

נ"ע **גיטעל העדשקאַרד** (געבוירען קאַליש)

די לוי' קומט פאַר היינט, דאָנערשטאָג, ט"ז אדר ב' 1 אַ זייגער מיטאָג פון טרויער-הויז קאַמיענאַ 2, וועגען וואָס עס טיילען מיט אין גרויס צער

די טיפטרויערנדע פאַמיליע.

אונזער ג' פערוואַלטונגס-מיטגליד ה'

מענדעל שאַנצער

ווינשען מיר פיל גליק און נחת צוליב דער חתונה פון זיין טאָכטער

לובא מיט ה' **יהודה לייב אַלבעק**

דער ראַט און פערוואַלטונג פון דער קליינהענדלער-באַנק, אַנראַדאַווא 2.

צוליב דער חתונה פון זיין טאָכטער ווינשען מיר אונזער ג' פערוואַלטונגס-מיטגליד

ה' **מענדעל שאַנצער**

און דעם יונגען פאָר-פאָלק **לובא און לייב אַלבעק**

פיל גליק און פרייד דאָס פערמאָגן

פון דער קליינהענדלער-באַנק

אַנראַדאַווא 2.

פערברענט געוואָרען אין האַמבורג

די גרעסטע לוקסוס-שיף איז דער וועלט

איז הערליכען באַל-זאַל אַליין איז געווען אַרט פאַר 2 טויזענד פּאַסאַזשירען. — 3060 אַרבייטער האָבען טאָג און נאַכט אויסגעפערטיגט די אינערליכע איינריכטונגען פון ים-ריז און אַלץ איז איצט אַוועק מיט ז' רויך.—

דער שאַדען בעטרעפט העכער 60 מיליאָן גאָלד-מאַרק.

ווי די דעפעשען האָבען שוין געכטען נעמאָלדעט, איז אין האַמבורגער פערברענט געוואָרען די ריזיגע פּאַסאַזשיר-שיף האַמבורג, וועלכע מ'האָט אויסגעפערטיגט צום אָפּפאָהרען קיין ניו-יאָרק.

לויט די ווייטערדיגע ידיעות, וואָס זענען אָנגעקומען נעכטען בייטאָג קאָן מען זיך שאַפען אַ גענוי בילד פון דער שרעקליכער קאַטאַסטראָפע, וואָס האָט כמעט נישט קיין גלייכן אין דער געשיכטע פון דער ים-פאָהרערײַ.

די שיף „אייראָפּע" איז געווען איינע פון די דריי גרעסטע פּאַסאַזשיר-שיפען אין דער וועלט. זי האָט געהאַלטען 46 טויזענד טאָן און איז געווען איינגעאָרדענט מיט אַזאַ לוקסוס און פּראַכט, וואָס קיין שום שיף האָט נישט פערמאָגט, וועגען דער גרויס און פּראַכט פון דער שיף איז געגוג צו זאָגען דאָס, אַז בלויז דער זאַל, וואָס איז בעשטימט געוואָרען זיך איינצואָרדנען בעלעך בעת דער רייזע, האָט געקאָנט אין זיך אַרייננעמען 5 טויזענד מאַן. די שיף האָט מען נאָך געהאַלטען אין מיטען אויספערטיגען. אין חודש יוני האָט זי געזאָלט דאָס ערשטע מאָל אָפּשווימען קיין ניו-יאָרק. די אַרבייט אויף דער שיף איז געגאַנגען עהר שנעל. דרײַ טויזענד אַרבייטער האָבען געאַרבייט טאָג און נאַכט פערטיג צו מאַכען דעם גרויסען ים-ריז צום בעשטימטען טערמין. לעצטענס האָט מען זיך מיט דער אַרבייט נאָך מעהר געאיילט. ווייל די אַרבייטער האָבען גאַנצע צוויי חדשים געשאַרבעט און איצט האָט מען געוואָלט דעריאָנען די פערלוירענע צייט. אין טאָג פון דער קאַטאַסטראָפע האָבען אויף דער שיף געאַרבייט 1500 מאַן און ביי נאַכט איז דאָרט בלויז אַיבערגעבליבען אַ וואַך פון אַ פּאָר הונדערט מענשען. אַ גאַנצע נאַכט האָבען די אַרבייטער רוהיג געאַרבייט ביים אויסמאָלען און סאַלירען דאָס מעבעל אין די קאַיוטעס. פון אַן אונבעוואוסטער סבה, וואָס איז נאָך ביז איצט נישט געלונגען סעסטצושטעלען איז 4 פאַרטאָג'ס פלוצלינג אויסגעבראָכען אַ שרפה אויפ'ן דעק פון שיף, און צוליב'ן שטאַרקען ווינד, וואָס האָט גראָד געהערשט אויפ'ן ים, האָט זיך דאָס פייער פהרך עין אַריינגעריסען אין מיטעלסטען טייל און פון דאָרט אין די אונטערשטע קאַיוטעס. אין אַ פּאָר מינוט אַרום האָבען זיך שוין דאָרט געפונען אַלע אָפּטיילונגען פייער-לעשער פון די האַמבורגער דאָקען. זיי האָבען זיך אָבער נישט געקאָנט קיין עצה געבען מיט די פלאַמען און מען האָט געמוזט אַרויסרופען אַלע פייער-לעשער-אָפּטיילונגען פון דער שטאָט האַמבורג.

דער געדיכטער נעפּל, וואָס האָט יענע נאַכט איינגעהילט דעם גאַנצען פאָרט אין אַ געדיכטער פינסטערניש, האָט זעהר שטאַרק בעשווערט די רעטונגס-אַקציע.

די צענדליגער רעטונגס-שיפלעך מיט פייערלעשער זענען פון אַלע זייטען אָנגעקומען צו דעם ברענענדיגען ים-ריז, און מיט אַ געוואַלדיגער מסירת נפש געפּרובט איינצולעשען די שרפה, אָבער אומזיסט, דאָס פייער האָט זיך אַלץ כסדר פערגרעסערט און געלעקט מיט זיינע ברענענדיגע צונגען דעם ריזיגען בנין פון דרויסען און אינעווייניג און פערצעהרט די פּראַכטפולע איינריכטונגען פון די קאַיוטעס און אויסגעקרומט און צעבויגען די ריזיגע מאַשינען.

דערווייל האָט די ברענענדע שיף זיך אָנגעהויבען צו לעגען אויף אַ זייט און עס איז ענטשטאַנען אַ געפאַהר, אַז זי זאָל נישט איינגאַנצען איינגעזינקען ווערען אין וואַסער. דאָס האָט נאָך מעהר בעשווערט די רעטונגס-אַקציע.

די רעטונגס-שיפען מיט די פייערלעשער האָבען זיך געמיזט דערווייטערן אויף אַ שעהנעם מהלך פון דער ברענענדער „אייראָפּע", צוליב דער מורא, אַז ביים זינקען קאָן זי זיך נאָך אַנשטויסען אין די נעבען שטעהענדע שיפלעך און זיי אויך מיטשלעפּען מיט זיך אויפ'ן גרונד פון ים.

צומאָרגענס אַרום מיטאָג צייט, האָט מען זיך שוין מיאַש געווען צו דאַטשווען די אינעווייניגסטע טיילען, די אַרבייט אין דער הינזיכט וואָלט געווען געצליך אַרויסגעוואָרפען, די פייערלעשער האָבען זיך דעריגער געשטעלט פאַר אַ ציל אָפּצוראַטעווען כאַטש דעם סקעלעט פון דער שיף. די ערשטע אַרבייט איז קודם כל געווען אויפצופלומפּען דאָס וואַסער, דאָס איז מעהר אָבער וועניג געלונגען. אין אַ פּאָר שעה אַרום האָט די שיף צוריק בעקומען איהר גלייכגעוויכט און זיך אויפגעהערט צו בייגען אויף אַ זייט. די פייערלעשער האָבען דאַן צוריק געקאָנט אַרויף אויפ'ן דעק און זיך נעמען צו דער ווייטערדיגער אַרבייט. ערשט דאַן האָבען זיי פאַר זיך דערזעהן די מורא'דיגע חורבה.

פון דעם גרויסען באַל-זאַל, וואָס איז געווען איינגעאָרדענט מיט אַזאַ לוקסוס און פּראַכט איז פערוואַנדעלט געוואָרען אין אַ באַרג אַש. פון די קאַיוטען איז קיין זכר נישט געבליבען. די גאַנצע שיף זעהט אויס, ווי אַ ריזיגער חלל אָנגעפילט מיט אַש און רוך. דער היזק ווערט געשאַצט אויף 50 מיליאָן גאָלד-מאַרק.

ספּעציאַליסטען זאָגען אָבער, אַז דער שאָדען וועט זיין נאָך גרעסער, ווייל דער סקעלעט פון דער ריזיגער שיף האָט אויך זעהר פיל געליטען, אַזוי אַז עס איז אַ גרויסער ספק, צי מען וועט איהם נאָך קענען בענוצען.

די שרפה האָט געדויערט 18 שעה.

Dr. med. **J. LUBICZ**
ORTOPEDA
גראַנסקאַ 28, טעל. 41-46
ספּעציאַליסט פון בינער און געלע קראַנקהייטען
:— פערקרימונגען פון פלייצעס און גלידער. —:
אייגענע פּראַקטיק
פון זעמטליכע אָרטאָפּעדישע אַפּאַראַטען: ווי וויקלאַדקעס געגען פלאַטפוס, קינסטליכע פיס, אָרטאָפּעדישע גאַרסע
טאָג א. ז. וו.
נעמט אָן פון 5—7

ELEKTROWNIA

podaje do wiadomości PP. Odbiorców prądu, **iż w Wielką Sobotę**, t. j. dnia **30 marca 1929 r., KASA i BIURA BĘDĄ NIECZYNNE.** Normalna praca podjęta zostaje w dniu 2 kwietnia r. b. W Wielki Piątek czynności biurowe odbywają się normalnie.

DYREKCJA
Łódzkiego Towarzystwa Elektrycznego, S. A.

„גראף צעפעלין" וזינשט תל־אביב פריילעכן פורים

פונק־דעפעשען־אויסטויש צווישען דעם לופט־שיף־פיהרער ד"ר עקנער און דעם בירגער־מייסטער פון דער יודישער שטאט

תל־אביב, 27. מערץ (י"א). דער בירגערמייסטער פון תל־אביב ה' די־זנהאף האט ארויסגעשיקט א ראדיא־טעלעגראמע צום קאפיטאן פון „צעפעלין" ד"ר עקנער, אין וועלכער ער בעט איהם אפצושטייגען מיט זיין לופט־שיף אין תל־אביב, און זיך בעטייליגען אין די פורים־פייערונגען.

ד"ר עקענער האט דערויף געענטפערט, אז צום בעדויערען איז איהם דאס אונמעגליך. די פאסאזשירען און די מאנשאפט וינשען די יודען פון תל־אביב א ווערהליכען פורים.

דער בירגערמייסטער דיזענהאף האט דערויף געענטפערט מיט א ראדיא־טעלעגראם, אז די 80 טויזענד אנטיילנעמער אין די פורים־פייערונגען אין תל־אביב רייקען אויס זייער גרויסע בעוואונדערונג פאר די לייסטונגען פון „צעפעלין" און ווי ווינשען איהם אנ'ערפאלגרייכען וועג. שלום, שלום, אזוי האט דיזענהאף פערעגדיגט די טעלעגראמע.

ווי בעוואוסט, קומען צו די טראדיציאנעלע פורים־פייערונגען אין תל־אביב פיל מיזענדער יודען פון די ארומיגע קאלאניעס און ישובים, און איבערדעם זענען ביי די הייאהרינע פורים־פייערונגען געווען 80 טויזענד אנטיילנעמער.

דער „צעפעלין" האט זיך נישט געקענט אראפלאזען אין ארץ־ישראל דער־פאר, ווייל ער האט דערויף נישט בעקומען קיין ערלויבניש פון דער ענגלישער מאכט.

איבערגעשראקען אויפ'ס טויט פון א פורים־שפילער

לעמבערג, (פס.) א געוויסער יונגערמאן האלסבאק האט זיך די נאכט פון פורים פארשטעלט אין א מאסקע און געגאנגען צו זיין ברודער, וואו ער איז געווען געווארען צו דער פורים־סעודה.

ער אז אבער געווען אזוי שרעקליך גרויזאם, אז ארינגעזאגט און שטוב האט זיין שוועגערין פאר שרעק בעקומען א מיח ערשטערונג און געשטארבען אויפ'ן ארט.

די לויה פון פילאווער רבי'ן זצ"ל

גרויסע מחלוקות צווישען די סאקאלאווער און פילאווער חסידים.

וארשא, (מעל.) אויף נעלמען 10 פרוה אז זבעשטומט געווארען די לויה פון בילווער רבי'ן ר' משה מרדכי ז"ל. פאר'ן פרויער־הויז האט זיך פערזאמעלט א גרויסער עולם יודען בילווער און סאקאלאווער חסידים, רבנים און סתם יודן, וואס האבען עגזיסטירט פאר די לייסטונגען פון „צעפעלין" און ווי ווינשען איהם אנ'ערפאלגרייכען וועג. שלום, שלום, אזוי האט דיזענהאף פערעגדיגט די טעלעגראמע.

ווי בעוואוסט, קומען צו די טראדיציאנעלע פורים־פייערונגען אין תל־אביב פיל מיזענדער יודען פון די ארומיגע קאלאניעס און ישובים, און איבערדעם זענען ביי די הייאהרינע פורים־פייערונגען געווען 80 טויזענד אנטיילנעמער.

דער „צעפעלין" האט זיך נישט געקענט אראפלאזען אין ארץ־ישראל דער־פאר, ווייל ער האט דערויף נישט בעקומען קיין ערלויבניש פון דער ענגלישער מאכט.

אין בעוואוסט, קומען צו די טראדיציאנעלע פורים־פייערונגען אין תל־אביב פיל מיזענדער יודען פון די ארומיגע קאלאניעס און ישובים, און איבערדעם זענען ביי די הייאהרינע פורים־פייערונגען געווען 80 טויזענד אנטיילנעמער.

דער „צעפעלין" האט זיך נישט געקענט אראפלאזען אין ארץ־ישראל דער־פאר, ווייל ער האט דערויף נישט בעקומען קיין ערלויבניש פון דער ענגלישער מאכט.

וארשא, (מעל.) אויף נעלמען 10 פרוה אז זבעשטומט געווארען די לויה פון בילווער רבי'ן ר' משה מרדכי ז"ל. פאר'ן פרויער־הויז האט זיך פערזאמעלט א גרויסער עולם יודען בילווער און סאקאלאווער חסידים, רבנים און סתם יודן, וואס האבען עגזיסטירט פאר די לייסטונגען פון „צעפעלין" און ווי ווינשען איהם אנ'ערפאלגרייכען וועג. שלום, שלום, אזוי האט דיזענהאף פערעגדיגט די טעלעגראמע.

ווי בעוואוסט, קומען צו די טראדיציאנעלע פורים־פייערונגען אין תל־אביב פיל מיזענדער יודען פון די ארומיגע קאלאניעס און ישובים, און איבערדעם זענען ביי די הייאהרינע פורים־פייערונגען געווען 80 טויזענד אנטיילנעמער.

דער „צעפעלין" האט זיך נישט געקענט אראפלאזען אין ארץ־ישראל דער־פאר, ווייל ער האט דערויף נישט בעקומען קיין ערלויבניש פון דער ענגלישער מאכט.

גערוי. מיב. טשעכאוויטש

פאר'ן מלוכה־טריבונאל

מארשאל פילסודסקי ווערט ארויסגערופען אלס עדות.

וארשא, (מעל.) דער געוועזענער מונוסטער משעלאוויטש וועט זיך אלען פערמעדיגען פאר'ן מלוכה־טריבונאל. ה' משעלאוויטש אזן, ווי בעוואוסט, א יודן פון פאך. סוף פון דער קומענדיגער וואך וועט מען אויבערגעבען דעם געוו. משעלאוויטש דעם בעשולדיגונגען אקט, וועלכער ווערט אויסגעארבעט דורכ'ן מלוכה־טריבונאל. אין דאזיגען פראצעס וועלען אויסגעהערט ווערען אלע מונוסטערען, די דורעקטארען פון ח דעפארטאמענטען פון פינאנץ־מונוסטעריום און דאס פרעזידיום פון „באנק גאס פאדארסטווא קראיאוועגא".

עס וועט אויך אינגעלארעגט ווערען אלס עדות מארשאל פילסודסקי אלס געוועזענער פרעמיער־מונוסטער, אין וועלכער מעג'ס קאבינעט עס אז זעווען מנג משעלאוויטש.

אויסערגעוועגליכע סיים־סעסיע

זאל צונויפגערופען ווערען אויף דער פאדערונג פון די לינקע פארטייען.

וארשא. (מעל.) פון מאסגעבענדע קרייזען מעלט מען מוט, אז די לינקע סיים־קליבען האבען בדעה באלד נאך די חגאות ארייננצוטראגען א פארשלאג וועגען צונויפצורופען אנ'אויסערגעוועהנ'לוכע סיים־סעסיע, אויף וועלכער עס זאלען בעהאנדעלט ווערן די פאנסטומוציע פראגעסען.

ווער האט נעכטען געוואונען אויף דער מלוכה־לאטעריע?

5. קלאס, 19־טער טאג פון דער ציהונג.

10000 זל. נ. 41044	158669 157766 146650
5000 זל. נ. 86692 155312	600 זל. נ. 4486 4115 14500 17714
3000 זל. נ. 31336	46533 44884 88065 82970 20803
2000 זל. נ. 15688 29300 40446	09814 95864 83367 92542 65036
1000 זל. נ. 1574 9569 46904	159825 159353 134158 102859
108366 107032 92071 86227 63936	17071

אכטונג מיטגלידער פון טעקס־טיל־פעראיין

די אלע מיטגלידער, וואס ווילען גע־ניסען פון דער פסח־אונטערשטיצונג דאר־פען זיך רעגיסטרירען אין פעראיינס־לא־קאל וויסאדניא 70 הייגע, דאנערשטאג, פון 10—2 און פון 6—1½ אוועגט און פרייטאג פון 10 פריה.

די פערוו. פון שעקסטיל־פעראיין
אפפיליאנג „7 נייע"

העלד פון דער דראמא ביים דרום־פאל

דער אמעריקאנער לופט־פליהער בערנט באלכין, מיטגליד פון בירד'ס־עקספעדיציע צום דרום־פאל, איז אוועקגעקומען. לויט די ידיעות איז ער אפגע־פונען געווארען דורך בירד'ן, דערביי געפינט זיך בירד זעלבסט אין גרויס געפאהר.

דער פעלקער־בונד און די יודען

די יודען מוזען האבען א געמיינזאם מיט פערטרעטונג אין פעלקער־בונד — ערקלערט ה' לעא מאצקין.

אויף די לעצטע ווינזיגען פון פעלקער־בונד האט מען לעבהאפט דיסקו־טירט די פראגע פון נאציאנאלע מינ־דערהייטען. די פראגע איז שטארק נוגע אונז יודען. א גאנצע רייה לענדער זע־נען פערפליכטעט דורך א מינדערהייטס־טראקטאט אבצוהיטען די התחייבותן. וועלכע זיי האבען בנוגע די נאציאנאלע מינדערהייטען, וואס וואוינען אויף זייערע טעריטאריעס.

ה' לעאו מאצקין, דער פארזיצענדער פון דם קאמיטעט פון יודישע דעלעגאציעס איז געווען אין גענף בעת די ווינזיגען פון פעלקער־בונד און האט אונז איבער־געגעבען אינטערעסאנטע פרטים פון דער ארבייט פון די יודישע פארשטע־הערשאפטען ביים פעלקער־בונד.

— אינגענטליך — האט דער אנגע־זעהענער יודישער פאליטיקער אי צט ערקלערט — איז לעצטענס דעבאטירט געווארען אין פעלקער־בונד נישט איבער דעם פראבלעם פון די מינדערהייטען נופא. נאר וועגען דער פראצעדור פון דער לאנגען פעפיציעס און מעמאריאלען דעם פעלקער־בונד.

אזעלכע פעטיציעס צום פעלקער־בונד פון איבערגעבען יעדע גרעסערע ארגאניזאציע און אפילו אינצעלנע פער־זאנען.

די נאציאנאלע מינדערהייטען זענען פטארק אונצופרידען פון אזא לאגע־דאס ברענגט אפט צו שווערע סיטואציעס. אזוי צום בייספיל האט מיט צוויי יאהר צוריק דער קאמיטעט פון די יודישע דעלעגאציעס אינטערפעלירט וועגען די ערשטע עקסצעסען געגען יודען אין רומעניען. דער פעלקער־בונד האט גע־ענטפערט זיין: „ערהאלטען!" — מעהר האט מען פון דער יודישער פעטיציע נישט געוואוסט. שפעטער האט דער קא־מיטעט פון די יודישע דעלעגאציעס שוין נישט דערלאנגט מעהר קיין פעטיציעס צום פעלקער־בונד, נאר געזוכט אנדע־רע וועגען, צווישען אנדערען האט דער קאמיטעט אינטערווענירט ביים פערבאנד פון די ליגעס פאר'ן פעלקער־בונד. ערשט אין א צייט ארום, אין זומער 1928 האט מען דורך א שווערנאליסט זיך צופעליג דערוואוסט, אז די רומעניש רעגירונג האט דעמאלס געענטפערט אויף דער יודישער פעטיציע מיט א גרויסען מעמא־גאגום פיל מיט אנפאלען אויף יודען. לויט דעם רומעניש ענטפער. זענען מיר זאלען האבען א געמיינזאמע פער־טרעטונג פון די יודישע נאציאנאלע מינ־דערהייטען אין די לענדער וואו מיר טרעטען ארויס אלס אזעלכע. ווען מען געהט ארא אויף דער שטופע פון א רעליגיעזער מינדערהייט איז עס אנ'אומ־גליק פאר יודען. א רעליגיעזע מינדער־הייט קען ווענינער פאדערן, ווי א נאצי־אנאלע מינדערהייט. אויב די יודען פון ענגלאנד, פון דייטשלאנד פיגורירען נישט אלס א יודישע נאציאנאלע מינדערהייט, קענען זיי אבער אונטערהאלטען די בע־הויפטונג, אז די יודען פון פוילען, ליטא, לעטלאנד און אנדערע זענען יא נאציא־נאלע מינדערהייטען און נישט רעליג־יעזע.

קיינמאל איז נאך נישט געווען אזא קלארקייט פון דעם פראבלעם. אין צוויי לענדער, טערקיי און אונגארן האבען די יודען אונטער צוואנג זיך אפגעזאגט פון די מינדערהייטס־רעכט. די נעגאטיווע רעזולטאטען זעהט מען שוין איצט. אבער אין די לענדער פוילען, ליטא, רומעניען, לעטלאנד פאדערן יודען זייערע נאציא־נאלע מינדערהייטס־רעכט און האבען פיל דערגרייכט. אין בולגאריען איז אפילו אנערקענט א נאציאנאלע יודישע קאנ־סיסטאריע, אין גריכענלאנד איז אויך א נאציאנאלע יודישע געמיינדע.

אין איטטיגען מאמענט זענען פער־טרעטען ביים פעלקער־בונד דער קאמי־טעט פון יודישע דעלעגאציעס און דער ענגליש־יודישער „פארעין אפיס".

עס מוז געשאפען ווערען א איינהייט־ליכער פראנט פאר די יודישע פארשטע־הערשאפטען, כדי די יודישע רעכט זאל־לען קענען פערטיידיגט ווערען.

— אויב איהר פרעגט זיך — פיהרט אויס לעא מאצקין — צי האט די לעצ־טע זיצונג פון פעלקער־בונד געבראכט א פאזיטיוען רעזולטאט פאר די מינ־דערהייטען, דארף איך אייך זאגען פאל־גענדעס:

עס איז נישט דערגרייכט געווארען דאס וואס די מינדערהייטען האבען גע־וואלט. דערפון איז נאך ווייט. אבער דאס פראבלעם האט זיך א רוק געטון פון ארט און וועט מוזען ווייטער בע־שעפטיגען דעם פעלקער־בונד ראט און דעם פעלקער־בונד אליין.

אויף דער נאהענטסטער זיצונג פון פעלקער־בונד וועלען פארטגעזעצט ווע־רען די אנגעהויבענע דעבאטען. די סרא־גע וועגען די מינדערהייטען האט, ווי געזאגט זיך א רוק געטון פון ארט און א טריט נאך א שריט וועט קומען צו איהר לעזונג.

אויפ'ס טויט

אויפ'ס טויט

אויפ'ס טויט

אויפ'ס טויט

פריוואטע טאגע שולע
פון די נייסטע טעניץ
דיפל. לעהרער י. ווינטרויב
נעמט אן אינגערייבונגען אויף אינצעלנע לעקציעס ווי אויך אין קאמפלעטען יעדען טאג פון 10 פריה ביז 10 אוהר
44 קילינסקיעגא 44
2־טער הויף פארטער
די לעקציעס קומען פאר אונטער דער פערזענליכער לייטונג פון י. ווינטרויב
בעכ. אסיסטענט — רוטיגירטער טענצער זשאן־קינג

Dr. med. A. Mazur
ספעציעל־ארצט פאר אויערן, נאז און האלז־קראנק
ווי אויך שטום און שפרעך־פעהלער
וויסאדניא 65
אינגאנג אויך דורך פיעטריק. 46) טעל. 66-01

Dr. med Adam BENDER
Przejazd 30, Telef. 54-68.
ספעצ. פאר אינערליכע
און האר'ן־קראנקהייטען
נעמט אן פון 5—7 נאכמיטאג. 0089

Dr. Niewiażski
האט זיך איבערגעצויגען
אויף אנדזשעיא 5, טעל. 40-59
נעמט אן פון 8—10 פריה און פון 5—9 אוהענד.
ספעציאל־ארצט פאר סיפיליס, טריפער און מענער
שוועכע בעהאנדלונג מיט קווארץ־שטראהלען.
פאר דאמען ספעציעלער ווארטע־זאל.

Dr. Z. RAKOWSKI
ספעציאליסט פאר אויערן, נאז, האלז, לונגען־קראנקהייט
כאנסטאנטינער 9, טעלעפאן 27-81
שפרעכשטונדען 12—2 און פון 5—7 נעמט אויך אן
אין לעטשניצע זגערזשער 17 פון 2 ביז 3 נאכמ.

בעקאנטמאכונג.
אין מיין ערשטקלאסיגען הערען און דאמען־
פריזיר־אנשטאלט זענען די פריזען
ארמעסיגט געווארען
מענער־סאלאן: ראזירען 40 גר. שערען 80 גר. יונגלעך שערען 50 גר. גלעק. מאסאזש 50 גר. קאפ־וואשען 50 גר.
דאמען־סאלאן: דאמען שערען 80 גר. קאפוואשען און האר־טרוקענען 1.50 זל. מאניקור 70 גר. אנדולאציע 1 זל.
קומט און איבערצייגט איך! מיט אכטונג
ערשטקלאסיגער פריזיר־אנשטאלט
מ. קופקא, פאלודניאווא 12

Dr. med. Albert Gotlib
אמ'ישער און ספעציאליסט פון כרוניען־קראנקהייטען
פיעטריקאווער 26, טעלעפ. 50-77
נעמט אן פון 8—10 און פון 4 ביז 7 אוהענד.

לאדזער טאגעבלאט

דער רעדאקטאר: נעמט-אן פון 6 ביז 7 אין אָוונד.
נישט בעשטעלטע מאנוסקריפטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.

Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16, Skrz. poczt.16 :אדרעס
טעלעפאנען: פון רעדאקציע 57. אדמיניסטראציע 47.

די געשלאסענע סיים-סעסיע

„ראבאטניק" זאגט, אז די לעצטע סיים-סעסיע איז געווען א היס-טארישע; א דאנק איהר האט זיך די פארלאמענטארישע דע-מאקראטיע אין פוילען אויסגענלייכט.—„נאזעטא וואר ש." זאגט אז דער סיים האט אדורכגעפיהרט א זינרייכע אפענסיווע.

דאס שליסען די סיים-סעסיע גראד דאן, ווען דער סיים האט געזאלט בעהאנדלען די אינטערפעלאציע פון געגרעקישען קלוב בנוגע די פארוואורפען פון מארשאל פיל-סודסקי אויפ'ן חשבון פון די געוועזענע קרוגס-מונגסמארן און דעפוטאטען, האט ארויסגערופען פערשודענע קאמענטארען אין בעלי-המונגען און דער פוילישער פרעסע.

דער ראבאטניק שרייבט:

„די לעצטע סיים-סעסיע האט גע-שפילט א היסטארישע ראל אין דער נאך-מאי-געשיכטע פון פוילען; די פארלא-מענטארישע דעמאקראטיע האט זיך אויסגעלייכט! און צוזאמען דערמיט ערמוט און פארגעקומען א צוזאמענ-אין פארגעקומען א צוזאמענברוך פון באנען אויסמיגען רעגירונגס-סוסטעם".

אויספיהרלוכער שטעלט זיך אָפּ וועגען דער געשלאסענער סיים-סעסיע די „נא-ווסטי וואר שאווסקא". די צייטונג מיינט, אז די סעסיע און געשלאסען געווארען נישט דערפאר, ווייל דער סיים און צו-געפרעמען צו בערעכטיגען דעם פארשלאג פון מארשאל פילסודסקי'ס רעדע, נאר דערפאר, ווייל „די רעגירונג האט דער-מיט געוואלט בעווייזען, אז זי איז דאך פאר פון סיים, זי קען יא שליסען דעם סיים און דער סיים קען נישט די רעגירונג שלוסען. מיט איין ווארט. עס איז געגאנגען דערין, די צו ראטעווען דעם פרעסטיזש".

אבשטעלענדיג זיך אויספיהרליך אויף די גאנצע דרי יאהר מאי-אוגערקעהרע-נייש, און אויף דע סבצחון פון רעגירונגס-פלאן בעת די פאראיאהריגע סיים-וואה-לען, זאג טרי „נאזעטא וואר שאווסקא".

„עס איז אדורך א יאהר צייט דער אינצינער סיים עקזוכטירט. און וואס איז דער סך-הכל פון דאזיגען יאהר, וואס האט געזאלט זיין א צייט פון צוזאמענ-ארבייט פון דער רעגירונג מיט די גע-שעטגעבערישע אנשטאלטען, ווי דער סאנאציע לאגער האט פערזוכט? דער נייער סיים האט צווייטמאל שוין בעשטע-טיגט דע בפרוישעט נישט ווי די רעגי-רונג האט געוואלט; צווייטמאל האט מען געשטראכען דעם דוספאזוציע-פאגד אינעם פון די טרייסטע פארשטערער פון נאכ'ן מאי רעזולטאט; דער סיים האט

דאס שליסען דו סיים-סעסיע גראד דאן, ווען דער סיים האט געזאלט בעהאנדלען די אינטערפעלאציע פון געגרעקישען קלוב בנוגע די פארוואורפען פון מארשאל פיל-סודסקי אויפ'ן חשבון פון די געוועזענע קרוגס-מונגסמארן און דעפוטאטען, האט ארויסגערופען פערשודענע קאמענטארען אין בעלי-המונגען און דער פוילישער פרעסע.

דער ראבאטניק שרייבט:

„די לעצטע סיים-סעסיע האט גע-שפילט א היסטארישע ראל אין דער נאך-מאי-געשיכטע פון פוילען; די פארלא-מענטארישע דעמאקראטיע האט זיך אויסגעלייכט! און צוזאמען דערמיט ערמוט און פארגעקומען א צוזאמענ-אין פארגעקומען א צוזאמענברוך פון באנען אויסמיגען רעגירונגס-סוסטעם".

אויספיהרלוכער שטעלט זיך אָפּ וועגען דער געשלאסענער סיים-סעסיע די „נא-ווסטי וואר שאווסקא". די צייטונג מיינט, אז די סעסיע און געשלאסען געווארען נישט דערפאר, ווייל דער סיים און צו-געפרעמען צו בערעכטיגען דעם פארשלאג פון מארשאל פילסודסקי'ס רעדע, נאר דערפאר, ווייל „די רעגירונג האט דער-מיט געוואלט בעווייזען, אז זי איז דאך פאר פון סיים, זי קען יא שליסען דעם סיים און דער סיים קען נישט די רעגירונג שלוסען. מיט איין ווארט. עס איז געגאנגען דערין, די צו ראטעווען דעם פרעסטיזש".

אבשטעלענדיג זיך אויספיהרליך אויף די גאנצע דרי יאהר מאי-אוגערקעהרע-נייש, און אויף דע סבצחון פון רעגירונגס-פלאן בעת די פארא-יאהריגע סיים-וואה-לען, זאג טרי „נאזעטא וואר שאווסקא".

„עס איז אדורך א יאהר צייט דער אינצינער סיים עקזוכטירט. און וואס איז דער סך-הכל פון דאזיגען יאהר, וואס האט געזאלט זיין א צייט פון צוזאמענ-ארבייט פון דער רעגירונג מיט די גע-שעטגעבערישע אנשטאלטען, ווי דער סאנאציע לאגער האט פערזוכט? דער נייער סיים האט צווייטמאל שוין בעשטע-טיגט דע בפרוישעט נישט ווי די רעגי-רונג האט געוואלט; צווייטמאל האט מען געשטראכען דעם דוספאזוציע-פאגד אינעם פון די טרייסטע פארשטערער פון נאכ'ן מאי רעזולטאט; דער סיים האט

אפילו געוואגט צו פערקלענערען דעם דוספאזוציע-פאגד פון קרונס-מונגסמער. נאכמעהר! דער דאזיגער סיים — א שרעקליך! — האט זיך אונטערגענומען ארורכצופיהרען א סאנאציע אין דער סאנאציע, ער האט געשטעלט פאר'ן מלוכה-טריבונאל דעם פונאנד-מונגסמער ער האט זיך געגומען אויסצופארשען די ווירטשאפט פון באהן-מונגסטעריום און די בו-ארבייטען פון פאסט-מונגס-טעריום, מיט אין ווארט — דער סיים האט ארורכגעפיהרט א זונרייכע אפענ-סיווע.

און דאס האט געמאכט דער סיים פון צוזאמענארבייט מיט דער רעגירונג! פארוואס? ווייל ער האט נישט קיין מורא. און קיין מורא האט ער נישט, ווייל ער פיהלט הונדערט זיך די אונטערשטו-צונג פון דער געזעלשאפט".

די סאנאציע-פרעסע און אויך אין אל-געמיין, א חיי דעם „גלאס פראווד", מורה, אז דער סיים האט בי דער לעצ-טער סעסיע אפגעהאלטן א רייה נצחונות, וואס האבען פערשטארקט זיין פאזיציע.

בלויז דער „גלאס פראווד" האט אזעלכע לויב-ווערטער פאר'ן סיים:

„א שטיקעלע לויב פון אומגעלומ-בערטקייט האט זיך געטראגען אויבער די דעמאקראטישע-בענקלעך. א געוואלדיג גו-דרינער נ-וויא פון די דוספיזיעס אויבער אזעלכע וויכטיגע פראבלעמען, ווי עס און די ווירטשאפטלוכע לאגע און לאנד" דער „גלאס פראווד" קומט, בכו, צום אויספיהר, אז דער אוצטונגער סיים איז נישט דערוואקסען צו זיינע אויפגאבען. אויך די אנדערע סאנאציע-ארגאנען. ווי, למשל, דע רקראקאווער „משאס" זאגט, אז דער אוצטונגער סיים וועט נישט ער-פיהלען די האפנונגען. וואס מ'האט אויף אזהם געלעגט. אובערהויפט גלויבט מער נישט דער קאנסערוואטיוו-סאנאטאר-שער ארגאן, אז דער אוצטונגער סיים זאל אנעהמען דע סקאנסטיטוציע-פראיעקט פון ב. ב. און דאס איז דער עיקר צול:ב וואס מ'האט געפיהרט אזא העפטיגע וואהל-קאמפאניע.

דער סך-הכל בכן איז, אז די נאר וואס געשלאסענע סיים-סעסיע האט גע-שטארקט דעם פארלאמענטארזם און פוילען.

סר.

א בער
איז געשטארבען...

א ריהרענדע געשיכטע, וואס איז פערלאפען אין פאריז.

מיט 14 יאהר צוריק איז געבוירען געווארען אויף די באלאקען די בערין מורמא. א בארגמאן האט איהר ארייגע-ריקט א רינג אין נאז און האט זי גע-לאזט טאנצען אויף אלע יאריידען. פון וואגלעניש צו וואגלעניש איז די בערין מורמא אנגעקומען מיט'ן דרעסירער אייז-שיין קיין פאריז וואו זי איז בעשערט געווען צו ווערען א פילם-אקטריסע פילמירט „מיארקא" — דאס קינד פון דער בערין". אין מישעל סטדאנאף, און אין פיל אנדערע פילמען.

אבער דאס גליק פון דער בערין איז געווען איהר אומגליק. פון ליכט פון קי-נאָ איז די בערין געווארען אזוי אויס-גערייצט, אז זי האט שיער נישט בע-קומען להבדיל א „גרעווען-קראנקהייט".

פון פיל ציהען די בערין פארן נאז-רינג, האט זיך די נאז אָפּגעריבען, און עס איז געווארען א וואונד, איינמאל, ווען זי האט געפילמט א געפעהרליכע סצענע אין די בערג, האט זיך אָבגעריסען דער רינג און די בערין איז ארייגגעפא-לען אין גרוב. ביים פאלען האט זיך איינגעריסען דאס לעכעל פון איהר נאז און עס איז נישט געווען מעהר ביי וואס זי צו האלטען. מיט א קייט ארום האלז איז געווען אונמעגליך צו האלטען אזא ווילדע חיה, ווי מורמא.

האט זיך איינשען פון פאריז געווענ-דעט צום וועטערינאר פון פאריזער שטאט פערוואלטונג צו מאכען אנ'אפע-ראציע זיין בערין און איהר אויסבויערן א צוויי לעכעל אין נאז, כדי מען זאל קענען ארייניציהען א רינג.

די חיה האט זיך אבער נישט געלאזט אָפּרירען און האט געקעמפט מיט אלע מיטלען געגען די, וועלכע האבען זי געוואלט אומוארמען אויף דער ערד. זי האט זיך געווארמען, געצאפעלט און קיי-נעם נישט צוגעלאזט צו זיך. אבער דער מענש איז פארט שטארקער, און די בע-רין איז אנידערגעלעגט געווארען.

דער וועטערינאר האט אנגעגליהט א דלאט אויף א לאמפ און האט דורכגע-לעכערט די נאז פון דער בערין.

מ'האט ארייגערוקט דעם רינג און בעפרייט די בערין פון די קייטען. זי איז אבער נישט מעהר אויפגעשטאנען.

זי איז געשטארבען פון א קאפ-שווינדעל זי האט נישט געקענט אריבערטראגען די אפעראציע. מ'האט זי געפרובט רא-טעווען — אבער אומזיסט.

איינער האט איהר אונטערגעשטעלט א פלעשעל אמאניאק אונטער דער נאז; דער וועטערינאר האט געפרובט מאכען עטער-איינשפריצונגען, אבער צו שפעט.

די ארימע בערין, דער סטאר פון פילם, די אטראקציע פון די פאריזער „פעטען" איז טויט און איהר שעהנע פעל איז פערקויפט געווארען פאר א גאנץ שעהנעם פריז...

זי האט געהאט א שעהנע לויה, מע-נער האבען פערגאסען הייסע טרעהרען. די וואס האבען זי געקענט, האבען נאכ-געזאגט איהרע מעשים טובים...

—=0=—

זאל פאלעסטינע ווערען א טייל פון דער ענגלי-שער אימפעריע, ווי קאנאדע, אנשטאט צו זיין א מאנדאטען-לאנד?

דער חילוק צווישען א מאנדאטען-לאנד און א דאמיניאן. — וואס איז אזוינס א ברי-טישע דאמיניאן? — פארוואס פאלקאווניק ווערזשוואוד וויל פאלעסטינע אלס „זיבטע דאמיניאן". — ווי וואלט דאס געווירקט אויפ'ן ציוניזם. — וואס טענה'ען די געגנער פון דעם פלאן.

ס'איז נישט קיין וואונדער, וואס מ'האט איצט גענומען שענקען אויפמערקזאמקייט אין די ציוניסטישע קרייזען דעם פלאן פון דעם בעקאנטען ענגלישן ראדיקאל און פארלאמענטאריער קאלאנעל ווערזשוואוד וועגען איינשליסען ארץ-ישראל אלס א „זיבעטע דאמיניאן" אין דער ברישישער אימפעריע. ווערזש-וואוד'ס בוך טראגט אין זיך דעם וויכ-טיגען געדאנק, אז דאס שאפען די נוי-טיגע מיטלען פאר דער בעוועגונג פון ארץ-ישראל איז אנ'ארבייט, וואס די בריטישע אימפעריע דארף אויף זיך נעמען, ווייל זי האט די זעלבע פליכטען צו ארץ-ישראל, ווי צו איהרע אנדערע קאלאניעס.

אין וואס בעשטעהט ווערזשוואוד'ס פלאן? אין זיין בוך וויזט ווערזשוואוד קורץ פל אן אויף די גרויסע חסרונות פון וועלכע פאלעסטינע ליידט צוליב דעם, וואס זי איז א מאנדאטען-לאנד. דער גרויסער פערדינסט פון ווערזש-וואוד'ן בעשטעהט אין דער ערשטער רייה אין דעם, וואס זיין בוך „די זיבעטע דאמיניאן" איז די ערשטע שארפע קריי-טיק אויף ענגלאנד'ס פיהרונג און האנד-לונג אין ארץ-ישראל, וואס קומט פון אנ'ענגלישען פאליטיקער. איז זיין בוך, וואס איז געווענדט צו דער ענגלישער וועלט. דערקלערט ווערזשוואוד, אז די בריטישע רעגירונג אין ארץ-ישראל, בע-געהט א כורא'דיגען אומרעכט צום יודי-שען פאלק. ער ווייזט אן, אז די דארטיגע ענגלישע אדמיניסטראציע שטערט אין דעם בנין פון ישוב, אנשטאט צו העלפן איהם בויען. ער בעשולדיגט די ענגלישע בעאמטע אין אנטיסעמיטיזם. ער קריטי-קירט דעם סיסטעם פון שווערע שטייער, וואס שטאמט נאך פון אלטען טערקישען רעזשים און וועלכער ווערט נאך ביז היינט אנגעהאלטען פון דער ענגלישער אדמיניסטראציע. זי זעהט נישט אויך: צוואס די די בריטישע אימפעריע זאל אויסגעבען געלד אויף א לאנד, אויף וועלכען זי האט נישט מעהר ווי א מאנדאט און וואס קאן ארויס פון איהרע הענט נאכ-דעם ווי דער טערמין פון מאנדאט וועט זיך ענדיגען. יעדער סענט, וואס די ענגלישע רעגירונג גיט אויס אין ארץ-ישראל ווערט דערפאר בעטראכט פון דער ליקאלער אדמיניסטראציע פאר א אומזיסטיגער פערשווענדונג, פאר א לאסט וואס פאלט אויף די אקסלען פון דעם ענגלישען שטייער-צאהלער. ווערזשוואוד וויזט אבער אן אויף דעם, וואס פאר אונז יודען איז שוין לאנג ניט קיין סוד, אז די באלפור-דעקלאראציע איז נישט געווען קיין פראדוקט פון בלויז פיינע סענטימענטען נאך פון גרויסע פאליטישע און עקאנאמישע אינטערעסען, וואס די בריטישע אימפעריע האט אין ארץ-ישראל. ער דערמאנט אין דעם, ווי וויכ-טיג ארץ-ישראל איז פאר ענגלאנד אלס היטערין פונ'ם סועץ-קאנאל, אלס באריער צו דעם וועג קיין אינדיען, אלס בליק-אפלייטער פאר עגיפטען, די פיינע סענ-טימענטען פון דעם ענגלישען פאלק וועגען די יודען אלס דעם פאלק פון דער ביבעל, און דער וואונש צו פער-גיטיגען דאס גע'רודפ'טע און געפלאגטע יודישע פאלק פאר די מורא'דיגע אומ-רעכטען, וואס די קריסטל'כע וועלט איז בעגאנגען געגען איהם אין פערלויף פון טויזענדער יאהרען, האבן טאקע געמענט שפילען א גאנץ בעדייטענדע ראלע אין דער פראקלאמירונג פון דער באלפור-דעקלאראציע. ווערזשוואוד דערקלערט אבער מיט כאראקטעריסטישער אפענ-הארציגקייט, אז ס'וואלט געווען א מיאסע צביעות צו בעהויפטען, אז בלויז צוליב דעם איז ענגלאנד ארויס אין ארץ-ישראל און אויב די בריטישע אימפעריע נויטיגט זיך אין ארץ-ישראל און עס איז אין איהרע אינטערעסען, אז דארטען זאל אויפגעבויט ווערען א יודישע היים, מיז זי ראדיקאל ענדערן איהר בליק אויף ארץ-ישראל און איהר בעציהונג צו דער אויפבויונג אין בעשעפטיגונג פון דער דארטיגען יודישען ישוב.

ווערזשוואוד גלויבט, אז די בעציהונג פון דער בריטישער אימפעריע וועט זיך בלויז דאמאלט ענדערן, ווען זי וועט מאכען ארץ-ישראל אלס א טייל פון זיך און געבען איהר דעם זעלבען סטאטוס ווי עס האבען איהרע אנדערע זעקס דא-מיניאנס: אויסטראליען, סאוט-אפריקע קענעדע, ניו-זעעלאנד, אירלאנד און ניו-פאונדלאנד. אין אנדערע ווערטער, א ארץ-ישראל זאל ווערען א „זיבעטע דא-מיניאן" פון דער ענגלישער אימפעריע נאכדעם ווי עס וועט זיך ענדיגען דער טערמין פון דעם מאנדאט איבער ארץ ישראל, וואס דער פעלקער-בונד האט אנפערטרויט ענגלאנד.

ווען דאס זאל געשעהן, וואלט, לויט ווערזשוואוד'ס מיינונג מאר'גערעקומען פאל-גענדע גרויסע ענדערונג אין ארץ-ישראל: די ענגלישע רעגירונג וואלט איבערגע-נומען די קאלאניזירונג פון יודען, אנ-ארבייט, וואס ווערט ביי היינטיגען טאג געטון פון דער ציוניסטישער ארגאני-זאציע. עס איז איבעריג צו זאגען, אז ווען די בריטישע אימפעריע וואלט אנ-געווענדט פאר דער דאזיגער ארבייט די ריזיגע מיטלען, וואס זי האט אין איהר בעזיץ, איהר אומגעהויערן קאלאניאלען אפאראט, וואלט די קאלאניזירונג פון יודען אויף דעם פאלעסטינער באדען צו

(ע נדע זעה זייט 6)

צי איז טשיטשערין ארויסגעשיקט געווארען פון רוסלאנד, אזוי ווי טראצקי?

דער קאמף צווישען ליטווינאוו'ן און טשיטשערין'ען. די סאוויעטישע אויסערן-פאליטיק ווערט אנגעפיהרט דורכ'ן פאליט-ביורא אזוי ליטווינאוו איז נאר דער אויספיהר-ארגאן.

מיט איינינע טעג צוריק האט זיך בע-ווען אין א בערלינער צייטונג א ידיעה, אז טשיטשערין'ס זיצען אין א בערלינער פענסיאנאט זיינט א רייה חדשים, האט נישט צו טון מיט זיין געזונדס-צושטאנד, נאר דאס איז א „פאליטישע קרענק". מ'איז אונצופרידען אין קרעמל פון טשי-טשערין'ס פאליטיק, און דעריבער האט מען איהם ארויסגעשיקט קיין אויסלאנד כלומרשט אויף קוראציע, פאקטיש אבער וועט ער זיך שוין מעהר נישט אומקעה-רען צום אמט פון סאוויעטישען אויסערן-קאמיסאריאט, מיט וועלכען עס פיהרט אן ליטווינאוו.

די דאזיגע ידיעה האט ארויסגערופען זעלבסטערשטענדליך א גרויסען טומעל אין דער פאליטישער וועלט, און די סא-וויעטישע פרעסע-אגענטורן האבען אפיצ-יעל אפגעלייקענט די דאזיגע קלאנגען. זיי האבען פעסטגעשטעלט, אז טשיטשע-רין איז ווייטער דער סאוויעטישער קאָ-מיסאר פאר אויסערן-ענינים, און אז ליטווינאוו פערטרעט איהם נאר צייט-ווייליג ביז ער וועט געזונד ווערען.

מיר האבען אזוי ארום צוויי געגעזעצ-ליכע מיינונגען וועגען טשיטשערין'ס קו-ראציע אין בערלין. כדי צו דערגעהן וועלכע פון די צוויי מיינונגען איז געהע-טער צום אמת, מוז מען זיין אינפאר-מירט אין די סודות פון דער סאוויעטי-שער דיפלאמאטיע, וואס ווערט געפיהרט אין קרעמל. א ביסעל ליכט אויף די דא-זיגע סודות ווארפט טטאלין'ס געוועזע-נער סעקרעטאר באשאנאוו, וועלכער פער-עפענטליכט איצט אין דער „וועראזשדע-ניע" זעהר אינטערעסאנטע, נאך נישט בעקאנטע פרטים פון סאוויעטישען סלוכה-לעבען. אין די דאזיגע ענטדעקונגען דער-צעהלט באשאנאוו, אז איינגעטליך האָ-בען אלע א טעות, ווען זיי מיינען, אז

די סאוויעטישע אויסערן-פאליטיק פיהרט טאקע אן דער אויסערן-קאמיסאר. דער קאמיסאר מוז אויספיהרען אלץ, וואס עס דיקטירט איהם דאס פאליט-ביורא. די גאנצע אויסערן-פאליטיק ווערט בע-שטימט דורכ'ן פאליט-ביורא און דער אויסערן-קאמיסאר איז נאר א שפילצייג אין די הענד פון דאזיגען ביורא, ווע-מענס פלענער און בעשלוסען ער דארף א דורכפיהרען. דאס פאליט-ביורא האט אבער איינגעפונען, אז טשיטשערין איז א צו שטארקע פערזענליכקייט, וואס זאל זיך קענען איינגאנצען אונטערווארפען איהרע דירעקטיוועס. מ'האט מורא גע-האט, אז ער וועט וועלען מאכען די פא-ליטיק אויף דער איינגענער האנד, וואס וועט נישט זיין אין איינקלאנג מיט דעם ווילען פון פאליט-ביורא. צוליב דעם האט מען איהם שוין זיינט א לענגערער צייט צוגעגעבען אלס געהילף ליטווינאוו'ן, ליטווינאוו האט געשפילט די ראל פון א שומר אויף טשיטשערין'ס מעשים, אז ער זאל ערפילען די בעפעהלען פון פא-ליט-ביורא. צווישען ליטווינאוו'ן און טשי-טשערין'ען האט דעריבער פון דער ערשטער רייה אין דעם, וואס זיין בוך „די זיבעטע דאמיניאן" איז די ערשטע שארפע קרי-טיק אויף ענגלאנד'ס פיהרונג און האנד-לונג אין ארץ-ישראל, וואס קומט פון אנ'ענגלישען פאליטיקער. איז זיין בוך, וואס איז געווענדט צו דער ענגלישער וועלט. דערקלערט ווערזשוואוד, אז די בריטישע רעגירונג אין ארץ-ישראל, בע-געהט א כורא'דיגען אומרעכט צום יודי-שען פאלק. ער ווייזט אן, אז די דארטיגע ענגלישע אדמיניסטראציע שטערט אין דעם בנין פון ישוב, אנשטאט צו העלפן איהם בויען. ער בעשולדיגט די ענגלישע בעאמטע אין אנטיסעמיטיזם. ער קריטי-קירט דעם סיסטעם פון שווערע שטייער, וואס שטאמט נאך פון אלטען טערקישען רעזשים און וועלכער ווערט נאך ביז היינט אנגעהאלטען פון דער ענגלישער אדמיניסטראציע. אט דער סיסטעם איז ווי א שטריק אויף דעם האלז פון דער יודישער בעפעלקערונג און פארארמירט יעדע נייע אינטערעסמונג. ווערזשוואוד רעדט אויך מיט צארן וויגען דעם, וואס די יודען מיזען צאהלען אומגעהויערע הויכע פרייזען פאר לאנד, אין דער צייט וואס עס פוסטעווען ריזיגע שטרעקעס פון רעגירונגס-לענדערייען. ער פרעגט: „פארוואס זאל די רעגירונג נישט געבען דאס לאנד אומזיסט צו יודען, וואס ווי-לען זיך דארטען בעז צען און עס בע-ארבייטען, ווי עס טוט די סאוויעט-רע-גירונג? ער ווייזט אויך אן, אז יודען זענען געצוואונגען אויסצוהאלטען זייערע אייגענע שולען, שפיטאלען און עפענט-ליכע אינסטיטוציעס, און אז די אראבישע שולען ווערען אויסגעהאלטען פון דער רעגירונג א. ד. ג.

ווערזשוואוד פיהרט אויס, אז אונטער אזעלכע אומשטענדען און מיט אזא סיס-טעם וועט ארץ-ישראל קיינמאל זיך נישט קאנען ענטוויקלען אין א זעלבסטדער-האלטענדיגער מדינה, איבערהויפט אין א נאציאנאלער יודישער היים, צו וועלכער דאס יודישע פאלק שטרעבט. מיט צדקה —ערקלערט ווערזשוואוד, דעם אלטען, עלעמענטארען אמת, — קאן מען קיין לאנד נישט בויען. דערצו מוז מען האָ-בען דעם אטאראט פון א גרויסען שטאט, וואס זאל שטעלען צו דינסט זיינע עקאָ-נאמישע רעסארטען און אויך פאליטישען איינפלוס. ענגלאנד האט עס אבער ביז היינטיגען טאג נישט געטון. די ענגלישע אדמיניסטראציע אין ארץ-ישראל האנ-דעלט ווי א פרעמדע, זי איז גלייכגילטיג צום לאנד, זי איז אסטמאל פיינדליך גע-שטימט צו דער יודישער בעפעלקערונג, זי מאכט נישט די מינדסטע אנשטרענגונג צו העלפען אין דעם וואוקס פון ישוב, ווארים די זאך איז איהר נישט צוב הארצען. זי זעהט נישט אויך: צוואס די די בריטישע אימפעריע זאל אויסגעבען געלד אויף א לאנד, אויף וועלכען זי האט נישט מעהר ווי א מאנדאט און וואס קאן ארויס פון איהרע הענט נאכ-דעם ווי דער טערמין פון מאנדאט וועט זיך ענדיגען. יעדער סענט, וואס די ענגלישע רעגירונג גיט אויס אין ארץ-ישראל ווערט דערפאר בעטראכט פון דער ליקאלער אדמיניסטראציע פאר א אומזיסטיגער פערשווענדונג, פאר א לאסט וואס פאלט אויף די אקסלען פון דעם ענגלישען שטייער-צאהלער. ווערזשוואוד וויזט אבער אן אויף דעם, וואס פאר אונז יודען איז שוין לאנג ניט קיין סוד, אז די באלפור-דעקלאראציע איז נישט געווען קיין פראדוקט פון בלויז פיינע סענטימענטען נאך פון גרויסע פאליטישע און עקאנאמישע אינטערעסען, וואס די בריטישע אימפעריע האט אין ארץ-ישראל. ער דערמאנט אין דעם, ווי וויכ-טיג ארץ-ישראל איז פאר ענגלאנד אלס היטערין פונ'ם סועץ-קאנאל, אלס באריער צו דעם וועג קיין אינדיען, אלס בליק-אפלייטער פאר עגיפטען, די פיינע סענ-טימענטען פון דעם ענגלישען פאלק וועגען די יודען אלס דעם פאלק פון דער ביבעל, און דער וואונש צו פער-גיטיגען דאס גע'רודפ'טע און געפלאגטע יודישע פאלק פאר די מורא'דיגע אומ-רעכטען, וואס די קריסט'ל'כע וועלט איז בעגאנגען געגען איהם אין פערלויף פון טויזענדער יאהרען, האבן טאקע געמענט שפילען א גאנץ בעדייטענדע ראלע אין דער פראקלאמירונג פון דער באלפור-דעקלאראציע. ווערזשוואוד דערקלערט אבער מיט כאראקטעריסטישער אפענ-הארציגקייט, אז ס'וואלט געווען א מיאסע צביעות צו בעהויפטען, אז בלויז צוליב דעם איז ענגלאנד ארויס אין ארץ-ישראל און אויב די בריטישע אימפעריע נויטיגט זיך אין ארץ-ישראל און עס איז אין איהרע אינטערעסען, אז דארטען זאל אויפגעבויט ווערען א יודישע היים, מיז זי ראדיקאל ענדערן איהר בליק אויף ארץ-ישראל און איהר בעציהונג צו דער אויפבויונג און בעשעפטיגונג פון דער דארטיגען יודישען ישוב.

ווערזשוואוד גלויבט, אז די בעציהונג פון דער בריטישער אימפעריע וועט זיך בלויז דאמאלט ענדערן, ווען זי וועט מאכען ארץ-ישראל אלס א טייל פון זיך און געבען איהר דעם זעלבען סטאטוס ווי עס האבען איהרע אנדערע זעקס דא-מיניאנס: אויסטראליען, סאוט-אפריקע קענעדע, ניו-זעעלאנד, אירלאנד און ניו-פאונדלאנד. אין אנדערע ווערטער, א ארץ-ישראל זאל ווערען א „זיבעטע דא-מיניאן" פון דער ענגלישער אימפעריע נאכדעם ווי עס וועט זיך ענדיגען דער טערמין פון דעם מאנדאט איבער ארץ ישראל, וואס דער פעלקער-בונד האט אנפערטרויט ענגלאנד.

רעוויזיאניסטען וועגען דער מיטארבייט מיט נישט ציוניסטען און דער פאליטישער בעדייטונג פון דער „יודישער אגענץ".

לאנדאן. (י.ט.א.) דא איז פאר-גע-קומען די ערשטע מאסען-פערזאמלונג פון די רעוויזיאניסטען און דער פראָ-קאנגרעס-קאמפאניע. מיט א גרויסן רע-דע וועגען דער שטעלונג פון די רעוויזיא-ניסטען צו די אקטועלע ציוניסטישע פראגען און ארויסגעטרעטען ה' מאיר גראסמאן.

ה' גראסמאן האט אין זיין רעדע אונ-טערגעשטראלט, אז די רעוויזיאניסטען, שפרעכען אויר צוצוהען צו דער מוטער-בייט יעדען יוד, וועלכער וויזט אדיס אנאונטערעס פאר'ן אויפבוי פון ארץ-ישראל אלס א יודישער נאציאנאלער הייס. מוטארבייט בעדייט אבער נישט צוגיפנונג און רעזונגאציע פון הויפט-פרינציפען. די מוטארבייט טאר נישט פיהרען צו דער אפווישונג פון דעמאקרא-טישען כאראקטער פון דער בעוועגונג און דער סובערעניטעט פון קאנגרעס.

גרינדונג פון בני-ברית-לאזשע איז כינע

שאנכאי. (יט"א) דא איז געגרונ-דעט געוואָרען די לאזשע 1102 פון אונ-אפהענגיגען אָרדען „בני-ברית". אלס לאָרזצער פון דער לאזשע איז אויסגע-וועהלט געווארען ה' נ. סאקאלסקי.

נאך דער גרונדונג פון די „בני-ברית-לאזשעס און לינע געפינען זיך שוין די „בני-ברית-"לאזשעס כמעט אין אלע לענדער אויף דער וועלט.

קיינמאל האט די ענגלישע רעגירונג נוט געפארערט צו פערברייטערן די „יודישע אגענץ" און א געמישטע קערפערשאפט. דער וועכטיגסטער פאלומישער אונטערגע-מענט, וועלכען עס בעזיצט אויצט די ציו-ניסטישע ארגאניזאציע און די בעציהונ-גען מיט דער ענגלישער רעגירונג און דעם פעלקער-בונד — די „יודישע אגענץ" קען איצט איבערגעהן אין די הענד פון נישט-ציוניסטען.

די פערברייטערונג פון דער „אגענץ" בעדראהט אויך, לויט דער מיינונג פון ה' גראסמאן, ד ובעציהונגען מיט דער מאנדאט-מאכט, וועלכע האט פרהער פערהאנדעלט מיט יודישע נאציאנאל-סמען און אויצט וועט זי האבען צו טון מיט א געמישטער קערפערשאפט פון מענשען, וועלכע בעטראכטען זיך און דער ערשטער רייה פאר אמערוקאנער, דייטשען און פראנצויזען.

רגינדונג פון בני-ברית-לאזשע איז כינע

שאנכאי. (יט"א) דא איז געגרונ-דעט געוואָרען די לאזשע 1102 פון אונ-אפהענגיגען אָרדען „בני-ברית". אלס לאָרזצער פון דער לאזשע איז אויסגע-וועהלט געווארען ה' נ. סאקאלסקי.

לאדזער כראניק.

פון די וואיעוואדזטוואַ.

(—) די אָרטס־נסטראַציע פון דער „לאדזער וואיעוואדזטוואַ צייטונג" אין אונגערגעטראָגען געוואָרען פון דעם לאַ־סאַל פון פ.א.ט. אין בנין פון דער וואַ־יעוואדזטוואַ אויף אַנדראַזאַ 15.

סאַניטאַר־קאַנטרולעור.

(§) אין אַלע לעבענסמיטעל געשעפטן, יאַטקעס און זאַדאַ־וואַסער פאַבריקען אויסן דורכגעמאַכט קאַנ־טראָלעס.

קינסטלער אָרטור שיק ביים מלוכה־פרעזידענט

(§) דער בערוהמטער לאַדזער יודע־שער קונסט־מאַלער אָרטור שיק אין אויפגענומען געוואָרען ביים מלוכה־פּרע־זידענט. ער האָט דעם פּרעזידענט פאַר־געשטעלט מיטן ווערק דעם „קאַלושער סמאַטוס". וואָס בעשטעהט פון 60 בול־דער. אויך דער אויסדרוק־מונדסטער זאַ־לעסקי האָט מיזיך שטאַרק פּעראַנגטירט מיט אָרטור שיק'ס ווערק, וואָס ווערט אין גיכען אויסגעשטעלט אין וואַר־שאַ.

גרויסער פּראָטעסט־מיטינג פון לאדזער הויז־בעזיצער

געגען נייעם קאַנאַליזאַציע־שטייער.

דעלעגאַציע צום מלוכה־פּרעזידענט, פּרעמיער און וואיעוואדע.

(ב) אין דער אָנוועזנהייט פון א 2־מיליאָנער קעפּיטאַן עולם און געלטען אָוועגד פאַרשקומען אין „פילהאַרמאָניע" א גרויסער פּראָטעסט־מיטינג פון הויז־בעזיצער פון לאַדז און פאַרשטעט.

דער דירעקטאָר פון דער קרעדיט־געזעלשאַפט, ה' פאַנאַנאָווסקי האָט גע־עפענט די פאַרזאַמלונג אָנהיענדיג, אַז דער לעצטער בעשלוס פון לאַדזער שטאַט־ראַט וועגען העלדען אויף 100 פּראָצענט דעם קאָמונאַלען שטייער פון אונבעוועגלעכע גומער לטובת דער קאַנאַ־ליזירונג פון לאַדז, איז א געוואַלדיגער אָנגרוף אויף די לאַדזער וורטסלעט, וואָס ראַנגלען זיך סיי־ווי־סיי מיט אַנ־געהויערע שטערונגסמעס, אבער פרי צו זיין א ווערקזאַמע קראַפט, מיז זיין אינגעגעטע צווישען אַלע וורטסלעט, דען 900 מיל־יאָנער שטומען פון די הויזבעזיצער און פוילען קענען מיט זייער פּראָטעסט מבטל מאַכען די לוירענדע געפאַהרען אַסאַדאַ, וועלכער קרומקונרט שאַרף די „אינטערעסרושע אַרבעט" פון לאַדזער מאַגוסטראַט, וואָס שטרעבט מיט זיין פּאָליטיק צו בערויבע זאַון פערנינטען יעדעס פּרוואַטע אינגעגעמיס און פּריוואַ־טע אינציאַטיוו.

זיין דרעדע פערענדיגט דער דעפּיטאַט פּאַטעטיש מיט פאָלגענדע ווערטער: די וועלט רעכענט זיך מיט שטאַרקע; מיר געהערען נישט צו די שוואַכע, מיר זענען א גרויסע מאַסע, וואָס רעפּרעזענטירט רוזיגע קאַפּיטאַלען, אָבער פרי צו זיין א ווערקזאַמע קראַפט, מיז זיין אינגעגעטע צווישען אַלע וורטסלעט, דען 900 מיל־יאָנער שטומען פון די הויזבעזיצער און פוילען קענען מיט זייער פּראָטעסט מבטל מאַכען די לוירענדע געפאַהרען צו פערלירען אונזערע פערמענען.

ראַמט. שאַט גוט אַנ'אויבערזיכט אי־בער דעם קאַמף פון די הויזבעזיצער־פאַרשטעהער און לאַדזער שטאַט־ראַט און פוהרט אויס: די קאַנאַליזאַציע פאַר לאַדז און פאַרגעזען אויף א סומע פון 200 מיליאָן זל.; די געבען־קאַנאַלען אויף צו פערבינדען די הויזער מיט דער שטאַ־טישער קאַנאַליזאַציע דאַרפען מאַכען די וורטסלעט גוטא, און דאָס בעטרעפט אויך א סומע פון 200 מיליאָן זל.

פעראורטיילענדיג די פּאָליטיק פון מאַגוסטראַט, מיינט ה' שאַט, אַז דער דאָזיגער פּראָטעסט איז צוגיפּגעשטעלט לטובתזיגג און מיט א נישט־וועגיגער גרונג געמיט און דער פּראָעקט און משך פון 24 שעה דורכגעפירט געוואָרען צו פערלירען אונזערע פערמענען.

דער לאַדזער מאַגוסטראַט געמט שוין הייגט, חיז דעם נעגעם שטעדער, 23 פּראָ־צענט פון דער ברוטאַ־הכנסה, בעת זעהר פיל הויזער און לאַדז גובען נושט סיין ריוח. די לאַגע פון לאַדזער הויז־בעזיצער איז אזוי פערענגט, אַז אויב די קרעדיט־געזעלשאַפט וואָלט אויסגעגוצט אַלע איהרע רעכט בנוגע די בעלי־חובות, וואָלט מען הייגט און אונזער שטאַט גע־מוזט לוצטוירען 800 הייזער, וואָס זענען דערטרונקען אין חובות.

דעם. אָסאַדאַ גוט נאָך צו, אַז דער בעשלוס פון לאַדזער שטאַט־ראַט וועגען אַרויסלעגען נייע 100 פּראָצענט קאַמו־נאַל־שטייער פון אונבעוועגלעכע גומער, האָט שוין בעקומען אַנ'אָפּקלאַנג און סיים און דער פאַרם פון זייגער אַנ'אינ־טערפּעלאַציע. ס'זענען פערהאַן אויסזיכ־טען אויף אַנ'אַרפאָלגרייכער אינטער־וועניג.

ה' קנאַר האַלט א רעדע, פון פערבי־טערונג.

פון די צווישען די פערזאַמעלטע הע־רען זיך אויסרופען: „נודער מוט'ן לאַ־דזער מאַגוסטראַט".

דאַן רעדט ה' פרידע, וועלכער פערענ־דיגט דעם ערשטען טייל פון זיין רעדע מיט א רעזאָלוציע, לויט וועלכער די פערזאַמעלטע לאַדזער הויזבעזיצער וועג־דען זיך צום מלוכה־פּרעזידענט מיט דער בטחון צו מאַכען א סוף מיט דער „פערנוכטונגס־טאַקטיק" פון לאַדזער מאַגוסטראַט און ווערקען, אַז דער בע־שלוס וועגען נייעם הייזער־שטייער זאָל אַנולירט ווערען.

ווייטער ווייזט אָן ה' פרידע אויף אונ־גערעכטע אָנוועגרונגען פון אַדמינוס־טראַטיווע שטראָפען געגען די הויזבע־זיצער. געגען ווערסלעט שרייבט מען אָן שטראָף־פּראָטאָקאָלען פאַ דרי קלעי־סטע נאַרושקעטען; מ'ועצט אויף הויז־בעזיצער און אַרעסט צוזאַמען מיט קרי־מינעלע פערבראַכער, מיט לאַנ־וכאַ'ס. און אַז זיי ווערען בעפרייט פון אַדמי־נוסטראַטיווען אַרעסט, גוט מען זיי אַרויס אַזעלכע מין בעפרייונגס־שיינען: „אַרעסטאַט דער און דער אָפּגעזעסען און תפיסה אַזוי און אַזוי לאַנג און האָט זיך אויפגעפוהרט אָהן פאָרוואַרפען". אַזעלכע בעשטענגען דער'הרג'ענען דעם בורגער — הויזבעזיצער, זאָגט דער רעדנער, און ער לעגט פאָר א רעזאָלוציע, אַז די לאַדזער הויזבעזיצער וועדען זיך צום וואיעוואָדע מיט דער בטחון צוזאַמען די שטראָף־פּראָטאָקאָלען, וואָס זענען צוגיפּגעשטעלט געוואָרען געגען וורטסלעט בנוגע 1. אַפּרעל פאַר נושט ברענגען און אָרדנונג די וואַסער־לייטונג, קאַנאַליזאַציע און אָפּרוימען דאָס אונ־אונ שנוי.

עס רעדען נאָך די ה"ה דור. פּאָנ־נאָווסקי, יאַנקאָווסקי און עס ווערט אָנ־גענומען א רעזאָלוציע, וואָס פּראָטעס־טירט געגען בעשלוס פון מאַגוסטראַט צו פערמאָלען דעם מלוכה־פּרעזידענט מיט דער בטחון, אַז מ'האָט נישט מצליח געווען אין זקנים־הויז? מיר האָבען פּערט א־בערגעגומען אַנ'אָפּגעלאָזט הויז מיט חובות און 22 הונגעריגע זקנים, און הייגט האָבען מיר דעם אַלטען בנין אויסגע־בעסערט, א נייעם בנין אויסגעבויט, מיר האַלטען אויס 150 זקנים און מיר גרי־טען זיך צו בויען א נייעם שפּיז־זאַל און עטליכע דירות פאַר בכבוד'ע פאַר־פעלקער.

זאָלען אונז זייגע ברכות ווייטער בי־שעהען. זיין פטירה האָט מיך באמת, ווי אַלע זייגע חסידים מצער געווען. זאָל איהם די ערד לייכט זיין.

ב. א. גליקסמאַן.

דער פילאַוועד רבי זצ"ל

און זיין בעציהונג צום לאַדזער „בית מחסה לזקנים"

דער פילאַוועד רבי אדמו"ר ר' משה מרדכי מאַרגענשטערן ז"ל וואָס איז הייגי־טיגען מאָנטאָג נפטר געוואָרען, איז געווען מיין געשוועסטער־קינד. אונזערע מאַמע ע"ה זענען שוועסטערן געווען. ער איז געווען א גדול הדור. א בעהאַלטענער גרויסער יוד א מתבודד, דעריבער האָט די וועלט וועניג געוואוסט וועגען איהם. נאָר יחידים האָבען געוואוסט פון זיין גרויסקייט. זיין פאָטער דודי רבי ישראל מקאָצק זצ"ל, האָט איהם ליבער געהאַט מכל אחיו. ער פלעגט איהם מיטנעמען זומער־צייט אין די בעדער, פלעגט מיר אבי ז"ל דערצעהלען, אַז זייענדיג אין מארינבאד, האָט דער זוהן כ'עצט איבער־שטיגען זיין פאָטער מיט תורות און גלייכווערטלעך. אונומעלט האָט זיך אבי ז"ל איבערגעווינקען מיט'ן שוואָגער רבי ישראל וועגען א תורה, וואָס זיין זוהן רבי משה מרדכי האָט געזאָגט, דאָס האָט געזאָלט זיין א כתירה געגען זייג'ס א תורה. דער רבי האָט פערשטאַנען, האָט אבי ז"ל מיינט, און איהם געענטפערט אם חכם בני ישמח לבי גם אני.

דער נפטר ז"ל האָט זיך שטאַרק אינ־טערעסירט מיט'ן לאַדזער בית מחסה לזקנים. געגומען האָט עס זיך דערמיט מיט קרוב ז' יאָהר צוריק האָט ער מיר געשריבען א בריף וועגען אויפנעמען א זקן אין זקנים־הויז. דעם יוד האָט איך געקענט פון דער בעסטער זייט, ער האָט געהאַט א חתימת זקן, א שעהנע ווייסע באָרד, אָבער דאָך נאָר געווען 3 בן ששים. דעם יוד האָב איך, ווי דער אמת איז, אָפּגעהאַלטען פון ווערען א פענסיאָנער אין זקנים־הויז, נאָר זיך נעמען צום האַנדעל. ס'האָט זיך אָפּגע־זוכט זייגס א קרוב, וואָס האָט איהם אַרויסגעהאָלפען מיט עטליכע הונדערט רובל און ער איז א סוחר'ל ביז'ן הייגי־טיגען טאָג און גאָר געוואָרען א צאַה־לענדער מיטגליד פון בית מחסה לזקנים. ער צאָהלט זיין חודש־געלד פינקטליך. הלוואי וואָלטן א סך גבירים אזוי פינק־ליך געצאָהלט, ווי ער.

זייענדיג בי איהם אין ווארשא, און איהם דערצעהלט די מעשה פון זיין זקן־פון וואָס ער האָט שוין געהאַט א ידיעה, האָט ער אַרויסגעוויזען זיין עניות און צו מיר געזאָגט: דו ביזט מעהר רבי פאַר מיר, מיר אָנגעווינשען ברכה און הצלחה בכלל און דעם מושב זקנים בפרט. מיר אָנגעוויזען די גרויסע מצוה פון אויס־האַלטען זקנים און געהאַלטן קיינשטאַט'ן פאַר א גרויסען מצלה, וואָס ער האָט זוכה געווען צו שטיפטען דיזע מושב זקנים.

מיך תמיד גע'מוסר'ט טרעפ צו דינען דעם בית מחסה לזקנים און תמיד גע־געבען זיינע ברכות, און צי קענען מיר זאָגען, אז מ'האָט נישט מצליח געווען אין זקנים־הויז? מיר האָבען פּערט א־בערגעגומען אַנ'אָפּגעלאָזט הויז מיט חובות און 22 הונגעריגע זקנים, און הייגט האָבען מיר דעם אַלטען בנין אויסגע־בעסערט, א נייעם בנין אויסגעבויט, מיר האַלטען אויס 150 זקנים און מיר גרי־טען זיך צו בויען א נייעם שפּיז־זאַל און עטליכע דירות פאַר בכבוד'ע פאַר־פעלקער.

זאָלען אונז זייגע ברכות ווייטער בי־שעהען. זיין פטירה האָט מיך באמת, ווי אַלע זייגע חסידים מצער געווען. זאָל איהם די ערד לייכט זיין.

ב. א. גליקסמאַן.

טראַמוויי־קאַמוניקאַציע אין די חגאות.

(§) די טראַמוואַי־קאַמוניקאַציע וועט אין די חגאות־טעג טעלעוויז געענדערט ווערען. שבת ווערען אַלע טראַמוואַי'ן קורסירען ביז האַלב 8 אָוועד. פון דאַ אָן ביז 2 בייגאַנט וועט קורסירען קאַ־לאַיגע יעדע 10 מינוט דער טראַמוואַי גומער 11. פון 7.30 ביז 10 וועט אויך זעלבען אָוועד אויך קורסירען דער טראַמוואַי גומער 10. דער טראַמוואַי צו דער באַהן וועט נישט קורסירען. זונטאָג וועט דער טראַמוואַי אויבערהויפּט נישט גע־הען. מאָנטאָג וועט דער טראַמוואַי שוין קורסירען נאָרמאַל.

* * *

די אונטערשטעטישע טראַמוויי־וועגען וועלען אין די חגאות קורסירען נאָרמאַל.

נאַכט־דיזשורען אין די אַפּטייקען.

הייגט דיזשורירען פאָלגענדע אַפּטייקען: וואַיטשיצקי, נאַפּיורקאָווסקי 27; דאַניע־לעצקי, פּיעטרעקאָווער 127, אילניצקי אין צימער, וואַלטשאַנסקא 37, לינגוועבער פרייהייטס־פּלאַץ 2, הארסמאַן, פּלינער־סקא 1, קאַהאַנע, אַלעקסאַנדער 80.

יודיש טעאַטער אין פילהארמאניע זאַל — נאַרוטאָוויטש 20 —

אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאַן און א. קאַמפּאַניעע

זונטאָג, דעם 31־טען 4 נאָכמיטאָג צו פּאָפּולערע פּרייזען

15 נומערן געזאַנג **די 3 כלות** 15 נומערן געזאַנג

פרייליכע אָפּערעטע אין 4 אַקטען פון סיגעל רעזשי ל. ראַבינאָוויטש

מאָנטאָג, ד. 31־טן 9 אָוועד די גרויסע היסטאָרישע אָפּערעטע

יוסף איז עגיפּטען

אין 5 אַקטען פון לאַטינער.

מאָנטאָג, דעם 1־טען אפּריל 4 נאָכמיטאָג צו ביליגע פּרייזען

די שוואַרצע חופּה

לעבענס־בילד אין 4 אַקטען פון קיצעס.

מאָנטאָג, דעם 1־טען אפּריל 9 אָוועד דער בעליבטער שלאַגער

חלומות פון ליבע

אין 3 אַקטען מיט 25 נומערן געזאַנג און טענץ פון ליליען.

דינסטאָג, ד. 2־טן 9 אָוועד גרויסע פּאָפּולערע פאַרשטעלונג

אויפ'ן אַלגעמיינעם פערלאַנג פון פּובלקום

הייראַצער צו פערקויפען

אין 4 אַקטען פון ל. מלך, מוזיק פון ל. זעלמאַן, רעזשי י. ראַקאָוו

אין אַלע פּיעסען נעמען אנטייל לויט א. ב. פרוי ען: בעזמאַן, באַריסאָוואַ מאַכאַראָווסקא, נערה, פאָדערמאַן, קאַראַני, קאַמפּאַניעע. מענער: אריעל, אייזענ־בערג, באַלבירסקי, האַמבורגער, מאַכאַראָווסקי, מאָסקאָוו, נייהויז, פּאַלאַנסקי, ישראל קאַמפּאַניעע, ראַבינאָוויטש, ראַקאָוו.

אַדמיניסט.—מ. ארנוואַלד. מוזיקאַלישע לייט.: ל. זעלמאַן.

בילעטען צו בעקומען אין קאַסע פון טעאַטער פילהארמאניע.

אַנאָנס: די נאָהענטסטע פּרעמיערע מיט דאַרא וויסמאַן **די נאַכט פייגעלעך**

און דער שלאַגער **זיין יודיש מעדעל**

פון אַלע אָפּערעטען—

פּאַבאַר פון יאָהרגאַנג 1908

(—) עס וועט פון צוגרייט פּלאַקאַטען, וועלכע מען וועט פונאַנדערקלעבען אין 2 וואָכען אַרום. וועגען דעם הייליגען פּאַבאַר פון 1908. צוזאַמען מיט די ראַזיגע פּאַבאַראָוע וועלען אויך גערו־פען ווערען געבוירענע פון 1907 און 1906, וועלכע האָבען ביי די פריהער־דיגע פּאַבאַרען בעקומען די קאַט. בע. די געבוירענע אין יאָהר 1906, וועלכע נעגיסען פון דער קאַט. בע און שטעלען זיך איצט צום 3־טען מ"ל, אויב זיי וועלען אויך איצט זיך קוואַליפיצירען צו דער זילבער קאַטעגאָריע, ד. ה. זיי וועלען אַנערקענט ווערען נישט פאַר פולקאָם, ווען עס וועט פון צוגרייט ווערען פאַר פולקאָם מען וועט בונאַנדערקלעבען אין 2 וואָכען אַרום. וועגען דעם הייליגען יאָהר־גאַנג פון פּאַבאַר פון 1908. צוזאַמען מיט די ראַזיגע פּאַבאַראָוע וועלען אויך גערו־פען ווערען געבוירענע פון 1907 און 1906, וועלכע האָבען ביי די פריהער־דיגע פּאַבאַרען בעקומען די קאַט. בע. די געבוירענע אין יאָהר 1906, וועלכע נעגיסען פון דער קאַט. בע און שטעלען זיך איצט צום 3־טען מ"ל, אויב זיי וועלען אויך איצט זיך קוואַליפיצירען צו דער זילבער קאַטעגאָריע, ד. ה. זיי וועלען אַנערקענט ווערען נישט פאַר פולקאָם, ווען עס וועט פון צוגרייט ווערען נישט פאַר פולקאָם מיט צוזאַמען.

די תליתים־הורטאַוויקעס

זענען דורכ'ן געריכט פרייגעשפּראָכען געוואָרען

(§) ווי בעקאַנט, זענען מיט א צייט צוריק אַרעסטירט געוואָרען די פעדוואַל־מונגס־מוסגלונדער פון זפּאַראַנען פון די פּלייש־הורטאָווניקעס, וואָס זענען שפּע־טער דורכ'ן לאַדזער קרייז־געריכט דעם 4. אָקטאָבער פער'משפּט געוואָרען אויף פערשיידענע טערמינען תפיסה די הור־טאָווניקעס שמואל ראַזענזאַהן, מנחם שולזינגער, חיים גרינבערג זענען פער'משפּט געוואָרען צו 1 אָהר תפיסה און אברהם גרינבלאַט, יצחק יאָסקאָ־וויטש און געצעל וואָלף צו 6 חדשים תפיסה.

נעגען דעם אורטייל האָבען די פער־משפּט'ע אָפּעלורט צום העכסטען גע־ריכט, וואָס האָט אויסגעפונען געוויסע אונפּינקטלוכקייטען און די אורטייל און דעם פּראָצעס נאָכאַמאָל אָפּגעשוקט אין לאַדזער קרייז־געריכט.

געלטען אין דער פּראָצעס, בעטראַכט געוואָרען און דאָס געריכט האָט ערלויבט אַ אורטייל, לויט וועלכען אַלע אָנגעקלאָגטע זענען בעפרייט געוואָרען

500 דאָלאַר פאַר צייטונגען

האָט אין אַן אַנגעלייזט אַנ'אַרימער צייטונגס־יונגעל.

דאָס אַרימע צייטונגס־יונגעל איז געווען טאַמאַס עדיסאָן און דער קונה פון די צייטונגען — אַנ'אַלטער אַמעריקאַנער מאַנאַט

טשעקאָווער געשפּרעך פון טאַמאַס עדיסאָן מיט אַנ'אַמעריקאַנער זשורנאַליסט.

דער בעוואוסטער ערפינדער טאַמאַס עדיסאָן איז, ווי בעוואוסט, אַנ'אונגע־וועהנליך אַרבעטסזאַמער מענש און א גרויסער שוואַטצער. ער האַלט זעהר וועניג פון רעדען און פטר'ן די צייט אומזיסט אויף נאַרישקייטען. די צייט איז פאַר איהם צו טייער, אַז ער זאָל זיך פער־נעמען מיט איבעריגע געשפּרעכען. דע־ריבער איז טאַקע געווען פאַר די אַמע־ריקאַנער א געוואַלדיגע איבעראַשונג, ראַס, וואָס זיי האָבען אינעמאָל אין א שעהנעם פריהמאָרגען אין אַנהויב מערץ דערזעהן אויף די שפּאַלטען פון דער גרויסער ניו־יאָרקער צייטונג „אַמעריקען מעגעזין" אַנ אינטערוויו פון דעם גרויס־טען ערפינדער, וואָס ער האָט געגעבען רעם בעוואוסטען אַמעריקאַנער זשורנא־ליסט אויערווינג בעטשעלער.

דאָס געשפּרעך איז זעהר אינטערעסאַנט און מיר ברענגען איהם דעריבער אין א גאַנץ פערקורצטער פאָרם פאַר אונזערע לעזער.

עדיסאָן האָט אַרויסגעפיהרט דעם זשור נאַליסט אין זיין רויכער־זאַל און איהם געזייט אויפ'ן טיש א מאַרמאָרנע סטאַ־טוע פון א יונגעל א צייטונגס־פערקויפער, וואָס לויפט איבער די גאַסען מיט א פּאַק צייטונגען.

— אָט די דאָזיגע סטאַטוע — האָט עדיסאָן געזאָגט דעם זשורנאַליסט — פער־קערפּערט מיך, ווען איך בין נאָך געווען א יונגעל. איך בין געווען א צייטונגס־פערקויפער און גאַנצע טעג אַרומגעלאָפן איבער די גאַסען און באַהנען אין אַרבייט־געשטופּט די מענשען א פלאַט־נייעס.

איינמאָל, געפין איך זיך אַזוי מיט מיינע צייטונגען אויף דער באַהן־סטאַציע אין דעטרויט און געה אויפ'ן וואָקזאַל אויסשרייענדיג אויף א זינגענדיג קולכ'ל די נעמען פון די צייטונגען, וואָס איך האָב צו פערקויפען.

פלוצלינג זעה איך זיצען אויף א באַנק אַנ'אַלטען בכבוד'ן מאַן מיט א גוטער האַוואַנא־ציגאַר אין מויל און לאָזט אַרויס זיילען סיין־שמעקענדען רויך. נעבען איהם איז געזעסען א יונגער. קענטיג זיין דינער. ווען דער אַלטער האָט מיך דערזעהן, האָט ער מיך צוגערופען און א פּרעג געטון צי א ך וועל איהם פער־קויפען א צייטונג. איך בין געבליבען געפלעפט פון דער פראַגע. איך בין גע־וואָיגט געווען איינצושלמערן צייטונגען, און דאָ פלוצלינג שטעלט מיך אָפּ אַנ־אַלטער נאַר און פרעגט מיך גאָר צי איך וועל איהם פערקויפען א צייטונג.

— א שעהנע שאַלה צלעבען, הער לעבען — זאָג איך צו איהם — אודאי וויל איך פערקויפען.

— גוט, וויפיל צייטונגען האָסטו? — האָט מיך דער אַלטער געפרעגט.

— 32.

— גוט, נעם אַלע צייטונגען און ווארף זיי ארויס דורכ'ן פענסטער.

דאָס איז א משוגענער — טראַכט איך מיר — א משוגעת פון אַנ'אַלטען תּרח. נאָר מילא, אַז ער וויל איז מיין דאַגה! האָב איך גענומען דאָס פּעקעל און ארויסגעוואָרפען דורכ'ן פענסטער. דער ווינד האָט זיי אויפגעכאַפּט און צובלאָזען אין אַלע פיר זייטען.

דער אַלטער האָט בערעכענט וויפיל מיר קומט און ער האָט מיר בעצאָהלט ביז צו איין פענט.

מיט א גדולה בין איך געלאָפען אין דער צייטונגס־אגענטור זיך אַנקויפען אַנ'אַנדער פּעקעל צייטונגען.

געהענדיג אַזוי אויפ'ן וועג מיט'ן נעם פּעקעל צייטונג. טראַכט איך פיר: וואָר ווייסט. מ'דאַרף ווידער א פּרוב טון ארויסגעהען אויפ'ן וואָקזאַל, א קשיה אויף א מעשה, אפשר וועט דער משוגע־נער תּרח ווידער אָפּקויפען בי מיר דאָס פּעקעל. געזאָגט און געטון. אין א פּאַר מינוט ארום דרעה איך מיך שוין ווידער מיט מיין פרישער סחורה אויפ'ן וואָקזאַל און שאַר מיך ארום דעם אַלטען.

— קום אהער — זאָגט ער מיר, ווען ער האָט מיך נאָר דערזעהען. וויפיל צייטונגען האָסטו איצט?

— 72.

— גוט, ווארף זיי ארויס דורכ'ן פענ־סטער. איך האָב געפאָלגט און דער אַלטער האָט מיר ווידער בעצאָהלט פאַר די צייטונגען.

טראַכט איך מיר, וואָס איז דאָס עפּעס פאַר א מאַניאַק, וואָס קויפט אָב ביי מיר אַלע צייטונגען און ווארפט זיי שפּעטער ארויס דורכ'ן פענסטער, נישט אַנדערש, נאָר ער איז משוגע. אַזא מין משוגעת אויפצוקויפען צייטונגען. נו, אויב אַזוי, טראַכט איך מיר, קאָן דאָך געמאָלט זיין, אַז ער זאָל אויך האָבען א משוגעת אויף ביכער. מ'דאַרף פּרובען ס'גליק. נישט לאַנג געטראַכט און איך האָב מיר אייג־געהאַנדעלט א פיגף שוץ לאַנג פערלעגענע ראָמאַנען, וואָס האָבען שוין שעהנע יאָהרען געשימעלט אויף די פאַליצעס פון א בעקאַנטען בוך־הענדלער. דעם גאַנצען ראַמש האָב איך אָפּגעקויפט פאַר א שיבוש, אינגאַנצען פאַר א דרייסיג סענט. און מיט דעם דאָזיגען „בכל" האָב איך זיך ווידער געלאָזט אויפ'ן וואָקזאַל.

— האָסט שוין ווידער צייטונגען? — פרעגט מיך דער אַלטער, וועלכער איז נאָך דאָרט געזעסען און נישט געטראַכט אפילו אויעקצוגעהן.

— ניין, קיין צייטונגען זענען שוין נישטאָ,—האָב איך געענטפערט. — איצט האָב איך צו פערקויפען ביכער. גוט, ווארף ארויס די ביכער דורכ'ן פענסטער און די בעקומסט פון מיר דאָס גאַנצע געלד, וואָס זיי קאָסטען. כ'האָב געטון, ווי ער האָט מיך געהייסען און ער האָט מיר בעצאָהלט 25 דאָלאַר.

א, טראַכט איך מיר, אויב דו ביזט יא אַזא פרייער, וועל איך דיך שוין נישט אָפּלאָזען, איך וועל דיר צושטעלען אַזוי פיל סחורה, ביז דו וועסט מיד ווערען. הכלל, וואָס זאָל איך זאָגען, האָט עדיסאָן געזאָגט מיט א שמייכעל צום זשורנא־ליסט — כ'האָב א גאַנצען טאָג געלי־ווערט און געליווערט. אַלע קרימינאַל־ראָמאַנען, וואָס האָבען זיך נאָר געפונען אין שטאָט און ער האָט עס ביי מיר אָפּגעקויפט. געהייסען ארויסוואַרפען דורכ'ן פענסטער און בעצאָהלט וויפיל איך האָב נאָר געוואָלט.

פאַרנאַכט בין איך שוין געווען מיד און בין אהיימגעגאַנגען א גליקליכער. אין טאָש האָב איך געהאַט א היבשע סומע פון 500 דאָלאַר. די ערשטע גרעסערע סומע, וואָס איך האָב אָנגעזעהן אין מיין לעבען.

כ'האָב זיך פלוצלינג געפיהלט אַלס רייכער מענש. צומאָרגענס בין איך שוין קיין צייטונגס־פערקויפער נישט געווען. כ'האָב געהאַט גענוג געלד מיך צו לערנען. און אָט דאָס דאָזיגע געלד האָט מיר געגעבען די ערשטע מעגליכקייט צו געהן אויפ'ן וועג פון מיין קאַריערע,— האָט דער אַלטער ערפינדער פערענדיגט דאָס געשפּרעך.

טראַגישע דורכ'ן שטאָט־ראַט.

דער לאַדזער מאַגוסטראַט געמט שוין הייגט, חיז דעם נעגעם שטעדער, 23 פּראָ־צענט פון דער ברוטאַ־הכנסה, בעת זעהר פיל הייזער און לאַדז גובען נושט סיין ריוח. די לאַגע פון לאַדזער הויז־בעזיצער איז אזוי פערענגט, אַז אויב די קרעדיט־געזעלשאַפט וואָלט אויסגענוצט אַלע איהרע רעכט בנוגע די בעלי־חובות, וואָלט מען הייגט און אונזער שטאָט גע־מוזט לוצטוירען 800 הייזער, וואָס זענען דערטרונקען אין חובות.

דעם. אָסאַדאַ גוט נאָך צו, אַז דער בעשלוס פון לאַדזער שטאָט־ראַט וועגען אַרויסלעגען נייע 100 פּראָצענט קאָמו־נאַל־שטייער פון אונבעוועגלעכע גומער, האָט שוין בעקומען אַנ'אָפּקלאַנג און סיים און דער פאַרם פון זייגער אַנ'אינ־טערפּעלאַציע. ס'זענען פערהאַן אויסזיכ־טען אויף אַנ'אַרפאָלגרייכער אינטער־וועניג.

ה' קנאַר האַלט א רעדע, פון פערבי־טערונג.

פון די צווישען די פערזאַמעלטע הע־רען זיך אויסרופען: „נודער מוט'ן לאַ־דזער מאַגוסטראַט".

דאַן רעדט ה' פרידע, וועלכער פערענ־דיגט דעם ערשטען טייל פון זיין רעדע מיט א רעזאָלוציע, לויט וועלכער די פערזאַמעלטע לאַדזער הויזבעזיצער וועג־דען זיך צום מלוכה־פּרעזידענט מיט דער בטחון צו מאַכען א סוף מיט דער „פערנוכטונגס־טאַקטיק" פון לאַדזער מאַגוסטראַט און ווערקען, אַז דער בע־שלוס וועגען נייעם הייזער־שטייער זאָל אַנולירט ווערען.

ווייטער ווייזט אָן ה' פרידע אויף אונ־גערעכטע אָנוועגרונגען פון אַדמינוס־טראַטיווע שטראָפען געגען די הויזבע־זיצער. געגען ווערסלעט שרייבט מען אָן שטראָף־פּראָטאָקאָלען פאַ דרי קלעי־סטע נאַרושקעטען; מ'ועצט אויף הויז־בעזיצער און אַרעסט צוזאַמען מיט קרי־מינעלע פערבראַכער, מיט לאַנ־וכאַ'ס. און אַז זיי ווערען בעפרייט פון אַדמי־נוסטראַטיווען אַרעסט, גוט מען זיי אַרויס אַזעלכע מין בעפרייונגס־שיינען: „אַרעסטאַט דער און דער אָפּגעזעסען און תפיסה אַזוי און אַזוי לאַנג און האָט זיך אויפגעפוהרט אָהן פאָרוואַרפען". אַזעלכע בעשטענגען דער'הרג'ענען דעם בורגער — הויזבעזיצער, זאָגט דער רעדנער, און ער לעגט פאָר א רעזאָלוציע, אַז די לאַדזער הויזבעזיצער וועדען זיך צום וואיעוואָדע מיט דער בטחון צוזאַמען די שטראָף־פּראָטאָקאָלען, וואָס זענען צוגיפּגעשטעלט געוואָרען געגען וורטסלעט בנוגע 1. אַפּרעל פאַר נושט ברענגען און אָרדנונג די וואַסער־לייטונג, קאַנאַליזאַציע און אָפּרוימען דאָס אונ־אונ שנוי.

עס רעדען נאָך די ה"ה דור. פּאָנ־נאָווסקי, יאַנקאָווסקי און עס ווערט אָנ־גענומען א רעזאָלוציע, וואָס פּראָטעס־טירט געגען בעשלוס פון מאַגוסטראַט צו פערמאָלען דעם מלוכה־פּרעזידענט מיט דער בטחון, אַז מ'האָט נישט מצליח געווען אין זקנים־הויז? מיר האָבען פּערט א־בערגעגומען אַנ'אָפּגעלאָזט הויז מיט חובות און 22 הונגעריגע זקנים, און הייגט האָבען מיר דעם אַלטען בנין אויסגע־בעסערט, א נייעם בנין אויסגעבויט, מיר האַלטען אויס 150 זקנים און מיר גרי־טען זיך צו בויען א נייעם שפּיז־זאַל און עטליכע דירות פאַר בכבוד'ע פאַר־פעלקער.

זאָלען אונז זייגע ברכות ווייטער בי־שעהען. זיין פטירה האָט מיך באמת, ווי אַלע זייגע חסידים מצער געווען. זאָל איהם די ערד לייכט זיין.

ב. א. גליקסמאַן.

שוידערליך טראמוויי-אומגליק
איז סאמע צענטר-שטאט

א 12-יעהריג יודיש מעדעל דער'הרג'עט געווארען אויף טויט.
מלכה ביילע ראזענצווייג, איז דער נאמען פון טראגיש-אומגעקומענעם מעדעל.

(—) געלמען 3 מ:מאג האט אויף רוג זאוואדזקא אן זב'עטרוקאווער באמרט א שוידערליך טראמוואי-אונגלוק, וואס האט געקאסט דאס לעבען פון א 12-יעהריג יודיש מעדעל.

פון טראמוואי נומער 1 וואס איז געגאנגען פון אלט-שטאט אויף רעמאנט-פלאץ איז אויפ'ן רוג זאוואדזקא אין פיטרוקאווער, בעת דער טראמוואי האט געהאלטן אין געהן, אראפגעשפרונגען א יונג מעדעל. אראפגעשפרונגען אין זון אין דער פערקעהרטער רוכטונג, וואו דער טראמוואי איז געגאנגען, האלטענדיג זיך מיט אין דאנד בייט אנגעהן פון דער פלאטפארם. דער שפרונג איז געווען א אומגלוקלוכער און דאס מעדעל איז ארונטערגעפאלען שוין אונטער דיי ראדער פון טראמוואי. א אויסגעשרי פון פערגלוועדטער שרעק האט זיך ארויסגערוסען פון דיי הערצער פון צהנדלוגער רודכגעהער. דער מאטאר-פוהרער האט בלויז-שנעל אפגעשטעלט דעם טראמוואי, אבער ליידער איז שוין געווען צו שפעט. דער טראמוואי האט בייט דעם אומגלוק-לוכען קונד אפגעשנומען בעדע פוס. בייט שרעקליכען אומגלוק פונ'ם שוידער-לוכען אנגליק האבען צעהנדלוגער יודען ממש זיך גערוסען דיי האר פון קאפ פאר פערצווייפלונג.

אויפ'ן ארט איז באלד אנגעקומען פאליצי און האט דאס טרעל ארטנגע-טראגען אין טויער אויף זאוואדזקא נאס 2 אין מען האט טעלעפאנירט נאך דער שטעטישער פאגאטאוויע. ליידער האט מען געמוזט ווארטען א האלבע שעה בייט די פאגאמאוויע איז אנגעקומען. פאר דער צייט האט דאס אונגלוקלוכע מעדעל אויסגעהוכט די נשמה.

דער קערפער פון אונגלוקלוכען קרבן איז געווען שרעקלעך צושנוטען, דער שארבען צוקוועטשט און א גרויל האט ארומגעלאפט די מענשען, וואס זענען ארומגעשטאנען בייט ארט פון פארפאל. בייט צום אנקומען פון „חסד של אמת" איז דאס טויער אויף זאוואדזקא 2 געווען בעלאגערט פון הונדערטער יודען, וואס האבען מיט פערבראכענע רעצעהלט אינגער דעם צווייטען פון שוידערלוכען אומגלוק.

„חסד של אמת" האט דעם טויטען קערפער אויסגעלעגט אויף א מטה אין אפגעפוהרט און שטעטישען פראזעק-טאריום.

* * *

שפעט אין אוונד איז געלונגען צו דערגעהן דעם נאמען פון טראגיש אומ-געקומענעם מעדעל. זי הייסט מלכה ביי-לע ראזענצווייג, 12 יאהר אלט. אוהרע עלטערן האבען א קאלאניאל-געוועלב אויף פאליזדניאווע 11.

* * *

(ג) פון אנדערע קוועלען דערוויסען מיר זיך נאך פאלגענדע אינצעלהייטען: אוהרע עלטערן האבען דאס 12-יעה-ריגע קינד אויסגעשיקט צו א סוחר'ס אויף פיטרוקאווער 121, כדי דארט אפצונעהמען א חוב.

צוריקצוגעהן, ווען מלכה'לע ראוענ-צווייג איז אראפגעגאנגען פון טראמוואי, מיט וועלכען זי איז געפאהרען פון פיט-רוקאווער-גאס בוין עק זאוואדזקא, איז דאס קינד געווען צוטומעלט איז איז צו-פאסעליך ארויסגעגאנגען דיי שונעס. צו-ליב דעם האט דער טראמוואי, מיט וועל-כען זי איז געקומען צו פאהרען פון אור שליחות, זי אויבערגעפאהרען. דער קרבן האט נישט בעווייזען קיין געשריי צוטון, איז שוין איז אויבער דעם יונגען קערפער געווען ארויבערגעפאהרען 8 רעדער.

ווענען דעם שרעקליכען פאל האבען דיי עלטערן נישט געוואוסט בייט שפעט איז אוועד. זיי האבען זיך משער געווען, אז דאס מעדעל'ל איז פערבלוטען ער-גוץ ב"יא חבר'ס. דערמיט האט דיי אונגלוקליכע מוטער זיך געשלאגען מיט דיי ווענט, ווען מלכה'לע ראוענ-צווייג איז געטרעטען בייט 11 א זייגער. דאן איז צוריקגעקומען ה' ראזענצווייג פון שטאט און געבראכט דיי מרויערנע בשורה.

דיי סאמענעם פון פערצווייפלונג איז צו-זאמענגעבראכען געקומען דיי אויגען בעשרייבלוך. בייט שפעט בייגאלט זענען פאר'ן טויער פון פאליזדניאווע 11 גע-שטאנען גרופען מענשען, וואס האבען ארומגערעדט דאס טראגישע געשעהענ-נוש.

איניואלידען-רעכט

(—) דיי פערוואלטונג פון אינוואלידען-קרייז אין לאדז רופט אלע אינוואלידען, וואס זענען געשטאנען פאר דער אזוי-גערופענער „פראנצויזישער קאמיסיע" אין וואס בעזוכען בייט אוצט נאכנישט קיין אינוואלידע-רעכט, זיי זאלען זיך מעלדען אין ביורא אויף גדאנסקא 57.

טעלעגראפישע ברוך קייז טשעכאסלאוואקיען.

(ז) זיט דעם ערשטען מערץ ווערען אנגענומען טעלעגראפישע ברוך קיין טשעכאסלאוואקיען. דער אפצאהל מאלט אויס א העלפט פון א קאפעל-טעלעגרא-מע.

טעאטער און קונסט

פון יודישען טעאטער

פון דער דורעקציע פון יודישען טעא-טער מיטלט מען אונז מיט, אז די אמע-ריקאנער קונסטלערין דאר'א ווינסמאן אין קראנק געווארען אויף גרינפע און מחמת דעם זענען צייטווייליג אויס-רע נאסמשפולען אויבערגערוסען געווארן.

דיי פראבעס פון דיי צוויי נייע פיעסען געהען מעלאנגיש ווייטער אונטער דער פערזענלוכער רעזיזיע פון אנשעל שאר.

עס ווערט טאגטעגרייט אן'עפעקטפולע מעלאדראמע „נאכט-פיינעלעך" אין א גרויסע אפערעטע „זיין יודיש מעדעל".

האפענטליך וועלען מיר דיי נייע וואר שוין האבען דיי מעגליכקייט צו בעוואונ-דערן אין אונזער קונסט-ראלען.

—0—

ווייכטיג פאר די, וואס דינגען וואוינונגען
אין ניי-געבויטע הייזער.

(מ) אין דיי רלעצטער צייט ווענדען זיך פיל עקסמיסורטע אין דער אפטיילונג פאר געזעלשאפטליכער אויפזיכט בייט מאגיסטראט מיט בומעס, מען זאל זיי געבען וואוינונגען אין דיי בראקען פאר הייטלאזע. צווישען דיי דאזיגע עקסמי-סורטע געפינען זיך פיל לאקאטארען, וואס זענען עקסמיסורט געווארען פון גייע הייזער, אויף וועלכע עס איז נישט חל דער לאקאטארען-געזעץ. אין דיי דא-זיגע עקסמיסיעס זענען דיי לאקאטארען זיך אלין אפט מאל שולדיג, נישט קע-נענדיג דאס געזעץ און מט-לא וויסען זיי נישט, ווי אזוי מען פערהיט זיך אין א עקסמיסיע פון א דירה אין א נייע הויז.

אין שייכות דערמיט וועט דער יודי-דישער אמט בייט מאגיסטראט, וואס געפינט זיך אויפ'ן פרעטרוקאווער 92, ער-מעלען דער אונפערמעגלוכער בעפעלקע-רונג אלע נויטיגע יידיעות. דער דאזיגער אמט געפינט זיך אין פארמער, רעכטע אפטיילונג פון דערמאנטען הויז אין אין טעמיג מעגליך א חוץ שבת פון 9 בייז 1 מיטאג.

יודישער אנגעשטעלטער
פערגיפטעט פון גאז

(§) פירים אויף דיי רגאכט אין ציי-גיפטעט געווארען פון גאז דער אנגע-שטעלטער פון ב. מולראר'ס מאגאזין-טור-געשעפט (פיעטרוקאווער 20), חיים זערעמאן. דער אנגעשטעלטער האט יע-נעם אוועגד אין פערשלאסענעם געשעפט זיך געקאכט מיט אויף א גאז-מאשינע. שפעטער האט מער פערגעסען אראפצו-דרעהען דעם גאז-קראן און האט זיך צוגעלעגט שלאפען. ערשט אין דער פרוה, בעת דער שעף איז געקומען און געשלאסען, האט ער אוהם געפונען לוגען אוהן בעוואוסטזין. פאגאטאוויע האט אוהם אין א שווערען צושטאנד אפגע-פוהרט אין שפיטאל.

יידישער טעאטער
אין פילהארמאניע
אין זאל — נארוטאוויטש 20 —

אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאן און א. קאמפאניעץ

פרייטאג, ד. 29-טן 9 אוו.

2 גרויסע רעליגיעזע

קאנצערטען

ס'ווערט געשפילט א הערליך פראגראם מיט פערשידענע רעליגיעזע נומערן — אויסגעפיהרט דורכ'ן גאנצען אנסאמבל

אויך נעמט אנטייל דער 10-יעריגער וואונדער-חזן

מ. יאנקעלעוויטש

פאלגענדע שלאגער רעליגיעזע נומערן ווערען געזונגען:

אבינו מלכנו,	הבדלה,	די ווי,
על נהרות בבל,	דעקלעמאציעס,	בריך שמיה,
אלי אלי,	שבת קודש,	דאס יודישע ליד.
אמר רבי אלעזר,	אין חדר,	

רעליגיעזע אובערטורע און רעליגיעזע אנדאנטע אויסגעפיהרט דורכ'ן ארקעסטער אונטער דער לייטונג פון ל. זעלמאן.

שבת, 4 נאכ. פאפולערע פרייזן — אנסכ'ס מייסטערווערק

דער דיבוק

לויט דער קאנצעפציע פון דור הערמאן רזושי פון ד האמבורגער

אין אלע פיעסען נעמען אנטייל לויט א. ב. פרי ע ן: בעזמאן, באריסאוא, מאכאראווסקא, נערה, סאדערמאן, קאראני, קאמפאניעץ. מענער: אריעל, איי-זענבערג, באלבירסקי, האמבורגער, מאכאראווסקי, מאטקאוו, נייהויז, פאלאנסקי, ישראל קאמפאניעץ, ראבינאוויטש און ראקאוו.

אדמיניסט.:—מ. ארנוואלד. מוזיקאלישע לייט.:—ל. זעלמאן.

בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון טעאטער פילהארמאניע.

דערמארגענ'דיגער פרייטאג-נומער
— פון —
„לאדזער טאגעבלאט"

וועט ערשיינען אין א גרעסערן פארמאט און ברענגען א גאנצע רייה ארטיקלען און פעליעטאנען פון די בעסטע שריפטשטעלער

אנאנסען ווערען אנגענומען היינט א גאנצען טאג.

זיך געפונען

ארינגעלער ראמאן פון דער נייער יודישער תפארת

פון י. ל. ליהמוויץ

(פארטזעצונג).

— פערשטעהט איהר מיך, — האט יאשקע אנגעהויבען, — איך, יאשקע קאמיסאר, האב אלע מאל גע'חלומ'ט, פון א ליכטיגע אידעאלע רעוואלוציע, וואו „פרייהייט", „גלייכהייט" און „ברידערליכקייט" זאלען עקזיסטירען פאר אלעמען גלייך; פאר יודען, קריסטען, מאכמעדאנער און אנדערע אמונות. עס זאל נישט זיין ארים און רייך. מען זאל זיך צוטיילען מיט אלע רייכטימער, מיט יושר און מענשליכקייט, און אלע זאלען לעבען ווי ברידער. פערשטעהט איהר מיך. מען זאל נישט אונטערדריקען דעם אנדערענס געדאנקען און געפיהלען. „כל איש ילך בשם אלקיו", זאל זיך יעדער איינער דינען זיין גאט ווי איהם געפעלט און ווי ער פער-שטעהט, און יעדער איינער זאל ארויסברענגען דאס בעסטע און ארגינאלסטע וואס ער פערמאגט, און אלע צוזאמען זאלען בערייכערען, פערשענערען און פערבע-סערען אט די גרויסע ליכטיגע וועלט, מיט אלע איהרע אוצרות. איך האב עס געגלייבט באמונה שלימה, פערשטעהט איהר מיך, אט אזוי ווי דער גרויסער טראצ-קי גלייבט נאך עד היום, אבער איך זאל זיך ריכטען אויף אזא מצלה! דאס האב איך אפילו, קיינמאל נישט גע'חלומ'ט, פערשטעהט איהר מיך. אמת, איך האב פער-שטאנען, אז וואי ס'איז „לא טוב" מיט אויך זיין „שאטען" אט אזוי ווי אין ערענסקי'ס רעזשים, ס'איז געווען „ליכט" און „שאטען", ס'איז געווען מענשליך. אבער דער רויטער רעזשים איז דורכאויס „שאטען", אהן שום ברעקעל ליכט, פערשטעהט איהר מיך. די רויטע האב ען ארויסגעריסען אלץ מיט די ווארצלען, מען האט געהאלטען אין איין שחט'ן, שיפען, ברענען און צושטערען, און דאס „ליכט" זעהט זיך נאך אלץ נישט.

דער גרויסער טריבונאל מיט אלע רויטע כלי-קודש, לעבען טאקע א חזיר-טאג, אט פונקט ווי אין „בימי ראספוטינס" צייטען, און אפשר נאך מיט א פותרות יעגע פלעגען עס לכל הפחות פערדעקען פון דער וועלט. אבער די רויטע האבען אויסגעמעקט די ווערטער „חרפה ובושת", „פונקט ווי ווילדע חיות, פערשטעהט איהר מיך. און איך יאשקע קאמיסאר זאג: „אפילו רחם" פערשטעהט איהר מיך. „מען טאר נישט געבען דעם שטן שטעקען ווערויך", הייסט א פשיטה דעם „אשמדאי" אליין? דער רויטער הענקער האט פערדינט דעם טויט „על פי דין" און „על פי יושר". מען מוז זיי די „רויטע", „פשוט אפמעקען פון אונטער דעם הימעל", פער-שטעהט איהר מיך!...

— אין באדמה ארין! — האט פייוועל אויסגעשריגען, — כ'האב זיך געבע-טען ווי ביי גזלנים, „כ'קען נישט איז דר'ערד ארין" האב איך גע'טענה'ט. „לאזט אפ די אלטע" האב איך גערעדט ווי אן'אקס, „לאזט זיי אפ אט דעם גרויסען אלטקאנדערן מיט'ן אלטען פיא". עך, אין באדמה ארין! ער איז דאך א יוד גע-ווארען, איהר הערט? „לאזט איהם אפ!" שריי איך, „כ'קען נישט זעהן אט ווי דער אלטער וויעט ווי א כלב, אין ד'ערד ארין", און זיי אט דארט, די הצערע, אט גאר די גרויסע אדונים, אין דר'ערד ארין"! „מען טאר נישט רחמנות האבען" אזוי זאגט דער „אדון הגדול", אליין, אין באדמה ארין! „אויף קיינעם נישט, אפי-לו אן'אלטען טאטען אויך נישט", „מען טאר נישט!" „אז נישט איז פיך-פאך!" אין באדמה ארין!

אבער איהר הערט חברים פאלעסטינצעס! — שריט ער אויס נאך העכער, — כ'קען נישט! איהר הערט ער ווינט, אט דער גרויסער טשעקאאיסט! אין באדמה ארין! לאזט איהם אפ! אין דר'ערד ארין! כ'קען נישט הערען ווי מען ווינט! אפילו ווען א כלב וויעט איז אויך נישט גוט, איהר זעהט? אט אדא, עס טיאכ-קעט, עס קלאפט אין הארצען! יאשקע, אין באדמה ארין, זאג זיי דו, אט די גו-טע חברים, א מענש ווינט! אין דר'ערד ארין! — און פייוועל האט זיך צוכלי-פעט.

אלעס ארום איז געווען אינגעוויקעלט אין א טויטע שטילקייט. ס'האט זיך נאר גאהערט פייוועל'ס כליפען.

— דזשערדזשינסקי! — האט א שטימע אויסגערופען, דו גרויסער תלמיד, פון דער גרויסער אומגליקליכער מדינה. דו העיסט הי אט דער גרויסער חמיטוח'דיגער אומשולדיגער פייוועלע קאמיסאר, פיהלט דעם רחמנות איבעראל און פאר אלעמען? ער דער אומשולדיגער, ברייט-הארציגער „בעל רחמים" קען נישט זעהן קיין טרע-רען, אפילו קיין רויטע טייפעלשע טרערען, „ער קען נישט" שרייט ער, דו האסט נאך א שטיקעל האפנונג אויף לעבען.

— ער'ט נאך ווערען א יוד! — האט פייוועלע אויסגעשריגען.

— פייוועל! — האט די שטימע געזאגט, — די יודישע נאציע מיט דער יודישער אמונה נעמען ארין אלערליי מענשען אבער נישט קיין „שרים", שווייג! דו גרויסע קינד! אז דו וועסט ווערען א לערנער אט אזוי ווי יאשקע, וועסטו דאן פערשטעהן.

— פערשטעהט איהר מיך, — האט יאשקע אנגעהויבען, — איך, יאשקע קאמיסאר, האב אלע מאל גע'חלומ'ט, פון א ליכטיגע אידעאלע רעוואלוציע, וואו „פרייהייט", „גלייכהייט" און „ברידערליכקייט" זאלען עקזיסטירען פאר אלעמען גלייך; פאר יודען, קריסטען, מאכמעדאנער און אנדערע אמונות. עס זאל נישט זיין ארים און רייך. מען זאל זיך צוטיילען מיט אלע רייכטימער, מיט יושר און מענשליכקייט, און אלע זאלען לעבען ווי ברידער. פערשטעהט איהר מיך. מען זאל נישט אונטערדריקען דעם אנדערענס געדאנקען און געפיהלען. „כל איש ילך בשם אלקיו", זאל זיך יעדער איינער דינען זיין גאט ווי איהם געפעלט און ווי ער פער-שטעהט, און יעדער איינער זאל ארויסברענגען דאס בעסטע און ארגינאלסטע וואס ער פערמאגט, און אלע צוזאמען זאלען בערייכערען, פערשענערען און פערבע-סערען אט די גרויסע ליכטיגע וועלט, מיט אלע איהרע אוצרות. איך האב עס געגלייבט באמונה שלימה, פערשטעהט איהר מיך, אט אזוי ווי דער גרויסער טראצ-קי גלייבט נאך עד היום, אבער איך זאל זיך ריכטען אויף אזא מצלה! דאס האב איך אפילו, קיינמאל נישט גע'חלומ'ט, פערשטעהט איהר מיך. אמת, איך האב פער-שטאנען, אז וואי ס'איז „לא טוב" מיט אויך זיין „שאטען" אט אזוי ווי אין ערענסקי'ס רעזשים, ס'איז געווען „ליכט" און „שאטען", ס'איז געווען מענשליך. אבער דער רויטער רעזשים איז דורכאויס „שאטען", אהן שום ברעקעל ליכט, פערשטעהט איהר מיך. די רויטע האב ען ארויסגעריסען אלץ מיט די ווארצלען. מען האט געהאלטען אין איין שחט'ן, שיפען, ברענען און צושטערען, און דאס „ליכט" זעהט זיך נאך אלץ נישט.

דער גרויסער טריבונאל מיט אלע רויטע כלי-קודש, לעבען טאקע א חזיר-טאג, אט פונקט ווי אין „בימי ראספוטינס" צייטען, און אפשר נאך מיט א פותרות יעגע פלעגען עס לכל הפחות פערדעקען פון דער וועלט. אבער די רויטע

ס'איז צוגעקומען איבראהים.

— שלום צו דיר כאוואדזשע! מיר אראבער, האבען אין אלע צייטען גע-לעבט ווי ברידער מיט יודען, גאר אמאל האבען מיר בשותפות מיט יודען געשא-פען די שעהנסטע ליטעראטורען, פון וועלכע די איינאפעער שפייזען זיך און גרוי-סען זיך עד היום, און מיר וועלען תמיד לעבען אין שלום און אחדות און בשות-פות אויספויען א שעהנע גרויסע ליכטיגע ארץ ישראל, אז אלע איינאפעער וועלען זיך קומען צו אונז לערנען אט ווי אין די שנים קדמוניות, און אט די „רויטע הינט" זענען געקומען און צומישט די מחות און געדאנקען פון סיל פון מיינע ברידער און זיי האבען געוואלט אנשטעקען מיט זייער רויטען סם אונזער בשות-פות'דיגער ארץ ישראל.

נייין! נישטא קיין רחמנות אויף אזעלכע רויטע פלבים, — און ער האט זיך צוזונגען מיט אנ'אומעטיגען ניגון! אלא! אלא! אלא!" וועלכער האט אפגעקלונגען אין די שטילקייט פון דער נאכט.

פלוצלונג האבען זיך די שאטענס מיט איינמאל אויסגעשטעלט. א פחד איז בעפאלען אלע פערברעכער. יעדער איינער האט זיך געטוליסט צום צוויטען. זיי האבען געפיהלט אז עטוואס שוידערליכעס וועט דא באלד געשעהן.

— הענקער פון אלע הענקערס! — האט די שטים אויסגערופען — זיי גרייט צום גרויסען און גערעכטען משפט. מיר וועלען דיך נישט טויטען, צוליב דעם מלמד זכות פון דעם גרויסען מייווע אלע מאכער, אבער מיר וועלען דיך מאכען אומשעדליך, אז דו זאלסט מעהר נישט קענען אנפיהרען דיין רויטע טייוועלשע בלוט פערגיסונג אידעאלען.

ס'איז זעהר געווארען ליכטיג, פונקט ווי אין מיטען טאג. ס'איז צוגעקומען א געשטאלט מיט א „רויטע יארמולקע".

— איך בין איזמאיל! — האט ער אויסגערופען, — ווען די קריסטליכע שפאניען האט געמאכט א גירוש אויף יודען, האבען מיר זיי ארייننגענומען אין אונזער מדינה. אמת, מיר האבען זיי געגעבען צו פערזוכען דעם טעם פון טערקי-שע רויטע פעפערלעך, אבער ס'איז אלץ געווען מיט חסד. אלא איז גערעכט און זיין משפט איז גערעכט.

איזמאיל איז געבליבען שטיין אין מיטען, צוויי שווארקע הענט האבען צוועק-געזעצט דזשערדזשינסקין אויף א שטיין, לעבען איזמאיל'ן. איבראהים האט ארייג-גערוקט א שטיק אייזען צווישען דעם רויטען הענקער'ס צייהנער, און האט ארויס-געשלעפט זיין צונג, איזמאיל האט אין מיטען פון צונג ארייגגערוקט אנ'אנגעפרעגט טען שפיציגען אייזען און די לופט איז געווארען פערהילכט פון א געשריי פון א געשריי פון א פערוואונדעטע חיה, און ס'האבען אפגעקלונגען עכאס פון וועלף וואס-פירען און כל'ערלייאיגע פערוואונדעטע בלוט-דורשטיגע חיות.

(דאס ווייטערע קומט)

זיך געפונען

ארינגעלער ראמאן פון דער נייער יודישער תפארת

פון י. ל. ליהמוויץ

זאל פאלעסטינע ווערען א טייל פון דער ענגלישער אימפעריע?

(ענדע פון זייט 3)

געגאנגען מיט א שטארקערער טעמפע, די אימיגראציע און קאלאניזאציע וואל־טען אנגענומען א ברייט־שוואונגיגען, גרויסצוגיגען פערנעם.

די ערקלערונג פון ארץ־ישראל אלס „זיבעטע דאמיניאן" וואלט אויך פונדא־מענטאל געביטען די בעציהונג פון דער ענגלישער קאלאלער רעגירונג צו דעם יודישען ישוב. די ענגלישע בעאמטע וואלטען אויפגעהערט צו קוקען אויף ארץ־ישראל ווי אויף א פרעמדער מדינה וואס וועט סוף־כל־סוף ארויסגעזאלען פון ווייטערע הענט, נאר ווי אויף א טייל פון דער בריטישער אימפעריע. און אלצדינג וואס זיי וואלטען געטון, וואלט געווען אין די אינטערעסען פון דער בריטישער אימפעריע. דער ישוב וואלט פון אזא בעציהונג גוואלדיג געוואונען.

די „זיבעטע דאמיניא" וואלט אויך געלעזט דעם אנגעוועהטאגטען און מיט נעפאהר־אנגעלעגענעם פראבלעם פון שאפען א פארלאמענט אין ארץ־ישראל. זיי בעקאנט זיינען די אראבער פאר א פארלאמענט, און זיי האבען אויך מאנ־כע יודען אויף זייער זייט. די יודישע בעפעלקערונג אין ארץ־ישראל זעהט אבער אין דער שאפונג פון אזא פאר־לאמענט א געוואלדיגען אומרעכט געגען דעם יודישען ישוב און א געפאהר פאר דער אויפבויונג פון דער יודישער היים, גליב דעם. וואס די אראבער זיינען אין א גרויסער מאיאריטעט, זיי וואלטען דורך א פארלאמענט געווארען די פאק־טישע הערשער פון לאנד און וואלטען בעלייגט שטיינער אין וועג פון דער יו־דישער מינאריטעט. די צראפער האבען אגגעפיהרט אנ'אגיטאציע פאר דעם פא־לעסטינער פארלאמענט, אבער מיט וועניג ערפאלג. די געפאהר איז נאך איינ־גאנצען נישט פריבער. וואלט אבער ארץ־ישראל געווארען א דאמיניאן פון דער בריטישער אימפעריע און די יודען וואלטען זיך מפהר נישט געדארפט שרע־קען דפרפאר, ווארים ענגלאנד וואלט נישט איינגעפיהרט קיין פארלאמענט, ביז די יודישע מאזיציע אין ארץ־ישראל וועט נישט זיין געזיכערט אזוי, אז דער פלאן פון דער דאמיניאן זאל קאנען געבראכט ווערען אין לעבען.

ווען מ'טראכט זיך ארויס אין די פא־ליטישע און וקאנאמישע געווינסטען, וואס ארץ־ישראל קאן האבען פון דעם דא־מיניאן־פלאן, מוז מען פאר איהם זיין מיט דעם גאנצען הארצען, ווייל עס בלייבט נישט דער מינדסטער צווייפעל אין דעם אמת פון דער הנחה, וואס וועדזשוואוד האט אויסגעשטעלט, אז בלויז ווען די בריטישע אימפעריע וועט זיין פאליטיש און עקאנאמיש פעראינ־טערעסירט אין דעם אויפבוי פון ארץ־ישראל, קאנען מיר האפען צו האבען דארינען א זיכערע, בעפעסטיגטע היים.

עס זענען אבער פערהאן צווישען ציוניסטען אויך אזעלכע, וואס זעהען שטארקע נעגאטיווע זייטען אין וועדזש־וואוד'ס אידעע. זיי ווייזען קודם־כל אן, אז דער פלאן אליין איז א פריהצייטי־גער, ווייל דער טערמין פון ענגלאנד'ס מאנדאט אויף ארץ־ישראל ענדיגט זיך ערשט אין פינף־און־צוואנציג יאהר ארום. וועדזשוואוד'ס פלאן איז אויף איא אופן, אין דעם איצטיגען מאמענט, נישט מעהר ווי אנ'אקאדעמישע דיסקוסיע און האט נישט דערווייל קיין פראקטישען בעדייט. מאנכע ציוניסטען האבען אבער מורא, אז דאס זאל דערווייל נישט ארויסרופען קיין אומצופרידענקייט אין די אראבישע קרייזען און פערשארפען די בעציהונגען צווישען די אראבער און יודען, ווארים וועדזשוואוד'ס פלאן איז דאך זיכער נישט אין איינקלאנג מיט די נאציאנא־ליסטיש־סעפאראטיסטישע טענדענצען פון די אראבער.

ס'ווערט אויך אנגעוויזען אויף דער געפאהר, וואס דער דאזיגער פלאן, ווען ער זאל דורכגעפיהרט ווערען, טראגט אין זיך פאר די יודען פון אנדערע לענ־דער. ארץ־ישראל אלס זיבעטע דאמי־ניאן וואלט געווארען א „לויפער" אויף דעם שאך־ברעט פון בריטישען אימפע־ריאליזם, אין פאל פון א קריג צווישען ענגלאנד און פראנקרייך, אדער דייטש־לאנד, צי אפילו אמעריקע, וואס איז דורך א פארלאמענט געווארען די פאק־טישע הערשער פון לאנד און וואלטען בעלייגט שטיינער אין וועג פון דער יו־דישער מינאריטעט. די צראפער האבען אגגעפיהרט אנ'אגיטאציע פאר דעם פא־לעסטינער פארלאמענט, אבער מיט וועניג ערפאלג. די געפאהר איז נאך איינ־גאנצען נישט פריבער. וואלט אבער ארץ־ישראל געווארען א דאמיניאן פון דער בריטישער אימפעריע און די יודען וואלטען זיך מפהר נישט געדארפט שרע־קען דפרפאר, ווארים ענגלאנד וואלט נישט איינגעפיהרט קיין פארלאמענט, ביז די יודישע מאזיציע אין ארץ־ישראל וועט נישט זיין געזיכערט אזוי, אז דער פלאן פון דער דאמיניאן זאל קאנען געבראכט ווערען אין לעבען.

ווען מ'טראכט זיך ארויס אין די פא־ליטישע און וקאנאמישע געווינסטען, וואס ארץ־ישראל קאן האבען פון דעם דא־מיניאן־פלאן, מוז מען פאר איהם זיין מיט דעם גאנצען הארצען, ווייל עס בלייבט נישט דער מינדסטער צווייפעל אין דעם אמת פון דער הנחה, וואס וועדזשוואוד האט אויסגעשטעלט, אז בלויז ווען די בריטישע אימפעריע וועט זיין פאליטיש און עקאנאמיש פעראינ־טערעסירט אין דעם אויפבוי פון ארץ־ישראל, קאנען מיר האפען צו האבען דערינען א זיכערע, בעפעסטיגטע היים.

א דעניקינאוויעץ דעפארטירט פון ארץ־ישראל פאר גנבה.

ירושלים, (יט"א) א רוס, וועלכער האט זיינער צייט געדינט אין דענוקינ'ס אנטי־באלשעוויסטישער ארמעע, און דורכ'ן ירושלים'ער געריכט פאר'משפט געווארען אויף 2 חדשים תפיסה פאר גנב'ענען א לאמפ פון א שוהל. דאס גע־רינלט האט אויך עמפעהלט צו דעפאר־טורען דעם אנגעקלאגטען פאר אנגלענא ארטנקומען קיין ארץ־ישראל.

פאר'ן אנקומען קיין ארץ־ישראל האט דער דענוקינאוויעץ געדינט אין דעם פראנצויזישען „אויסלענדישען לעגיאן" און סוריען.

די חזנים אין יוגאסלאוויען פאדערן א סאציאלע פערזיכערונג

בעלגראד, (י.ט.א.) א דעלעגאציע פון יוגאסלאווישען חזנים־פערבאנד האט בעזוכט דעם בילדונגס־מינוסטער ד"ר אלאזפאווומש און אוהם געבעטען צו בערוקזיכטיגען די אונטערעסען פון די חזנים און דעם נייעם געזעץ וועגען דע־לוגירונג געמיינשאפטען. די דעלעגאציע האט ספעציעל אונטערגעשטראכען די גוימווענדיגקייט פון סאציאלער פערזיכע־רונג אויף דער עלטער און אויפ'ן פאל פון ארבייטסלאזיגקייט.

א געזעץ־פראיעקט צו בעקעמפען ווענערישע קראנקהייטען

וואַרשא, אין אינערן־מיניסטעריום איז, אונטער'ן פארזיץ פון דירעקטאר פון געזונדהייטס־דעפארטאמענט, פארגע־קומען א בעראטונג פון דער סעקציע צו בעקעמפען ווענערישע קראנקהייטען, וואס איז טעטיג ביים מלוכה'שען הויפט־געזונד־הייטס־ראט.

עס זענען בעטראכט געווארען 2 גע־זעץ־פראיעקטען וועגען בעקעמפען וועג־נערישע קראנקהייטען, וואס זענען אויס־געארבייט געווארען דורך א ספעציעלער קאמיטעט. בעת דער דיסקוסיע זענען בעטראכט געווארען א רייה פרינציפיע־לע פראגען ווי די קראנקהייט־געהיימניס, דער קאמף מיט פראסטיטוציע א. א. וו.

נאכדעם ווי די סעקציע האט פערייני־הייטליכט דעם געזעץ־פראיעקט איז בע־שלאסען געווארען פארצולעגען דעם גע־זעץ־פראיעקט דעם פלענום פון מלוכה'שען געזונדהייטס־ראט.

וועד איהר געהט אריבער די גאס,

קוקט מיט אפענע אויגען; איהר קענט בלייבען אנ'איינער קאלי־קע, אדער גאר גפינען דעם טויט.

היט זיך, מען זאל אייך נישט איבערפאהרען!

ביל אנס

פון ארבעטער וווינונגס־קאאפעראטיוו „פארויס" אין לאדזש

פאר 31 דעצעמבער 1928.

פאסיוו	גר.	זל.
מיטגלידער־בייען	25	118, 20
איינשרייב־געלט	—	665
פארשיידענע	87	49,624
אקצעפטען		25.900
באנק גאספאר. קראיאוו. — הלואה	—	228.000
הלואה פון געזעלשאפטליכע אינשטיטוציעס		
פונו יישן	—	50,532
	12	472.992

אקטיוו	גר.	זל.
קאסע	01	3.613
בוי בערעק־יאסעלעוויטש 16, פראנט	39	298,257
„ „ אפיצינע	75	17,296
„ לעשנא 40	02	134.839
פארשיידענעס	25	1,607
פראצענטער	20	823
וועקסלען	50	16,555
	12	472,992

פארוואלטונג: משה קארפעל, עמנואל וואלינסקי,

אויפזיכטס־ראט: משה ציטרינאווסקי, מרדכי פעדער, יחיאל שולמאן.

ארבעטער וווינונגס־קאאפעראטיוו „פארויס" אין לאדזש, מיט באגר. פאראנטווארטל. ד אנדזשעיא 7

ו. ה.! מיר נעמען אויך מיט, דאס די יערלעכע

אלגעמיינע פארזאמלונג

פון קאאפעראטיוו קומט פאר שבת, דעם 30 מערץ ח. י., פינקטלעך 4 א זייגער נאכמיטיג אין לאקאל פון פרעפעסיאנעלן ארבע־טער־פארין פון פליש־בעארב. בראנזשע, ברזשעזשינער 5, אויף וועלכער מיר בעטן אייך פינקטלעך צו קומען.

טאג־אָרדנונג: 1) פראטאקאלן פון דער יערלעכער פאר־זאמלונג פון 22/VII 1928, 2) טעטיקייטס־באריכט פון קאאפעראטיוו: א) פון דער פארוואלטונג, ב) פון אויפזיכטס־ראט, ג) רעווידיר־קאמיסיע, ד) לוסטראציע פון רעוויזיאנס־פארבאנד פון די קאנסום־קאאפעראטיוון פון דער פוילישער רעפובליק, ה) דאס באשטעטיקן פונ'ם באריכט און בילאנס פאר'ן 1928 יאר, 3) פראיעקט פון בודזשעט אויפ'ן יאר 1929, 4) טעטי־קייט־פלאן אויפ'ן יאר 1929, 5) די וווינונגס־פראגע און די ארבעטער־וווינונגס־קאאפעראטיוון — רעפעראט, 6) רעגולאמין פאר וווינונגס־פאר־טיילונג, 7) רעגולאמין פאר'ן אויפזיכטס־ראט, 8) וואלן פון א פארמאל־טונג, אויפזיכטס־ראט און בוי־קאמיטעט, 9) פארשיידענעס.

מיט חברשן גרוס די פארוואלטונג.

לאדזש, ד. 10. מערץ 1929.

באמערקונג: די איינלאדונג דארף באוויזן ווערן ביים ארייג־גאנג אויף דער פארזאמלונג.

לעטשניצע

17 זגיערסקא 17, טעל. 16־33

אלערליי קראנקהייטען ווערען עפטגען דורך ספעציאליסטיש דאקטוירים פון 9 פריה ביז 6 אזייגר.—פעזזוש, אלעקטריזאציע פאקען־שטעלען, אינסטליכע ביירגזאן־בעשטראלונגען אינפיגען בענען שקאר לאסינע.

היפאטעקען־געלד

צו בילינע צינזען

אויף בערלינער הייזער

בעזארגט שנעל

Ch. Regenwetter

Berlin S. 14, Stallschreiber № 33

Telefon: Dönhoff 4337.

לעזט און אבאנירט

— דאס —

לאדזער טאגעבלאט

אל תתהלל ביום מחר

כי לא תדע מה ילד יום.

לייג נישט אפ אויס מארגען

נאר אז דו דארפסט ערלעדיגען מאנדאטע זאכען זאלסטו גלייך קומען צו לויפען אין מיזרא

17 פיעטריקאווער 17

52 זאכ אדניא 52

וואו ס'ווערט ערלעדיגט אין געוויסענהאפט געשריבען לויט'ן אוסטאו אלערלי ביעגס, קלאוזילעס, זאבעזפ־עטשעניצע אויף אלע שטעט אין פוילען, אפעלאציעס, ציווילנע און קארנע אפאזיציעס, אדוואלאניעס, רעקורסען וועגען דירה אין אורזשאנד־ראזיעטשי, ווענן פעזער אין קאמיסאריאט־רושאדו און אלע פאליציי־בעצירקען, אקטען אינטערציוויעס, אקטען דא־ראווי נעס, קארנע ספראוועס, ווי אויך איבער זעצוזנגען אין אלע שפראכען. ספעציאליסט פון שותפות־אקטען. מיט אכטונג

י. מאנעלא רעכט־קאנסולענט

פערלאנג ב. כלעצקין, וואַרשא

נאר וואס דערשינען 3 ביכער וועגען יודישען טעאטער פון זלמן זילבערצווייג

„הינטערן פארהאנג"

207 זייטען.

„טעאטער זכרונות"

197 זייטען.

.וואס דער יוד. אקטיאר דערצעהלט"

72 זייטען

פרייז פון אלע 3 ביכער 10 גילדען אין לאדז, צו בעקומען ביי בערלינסקי אלט־שטאט 12

ייפענטליכע ענטשווידיגונג

איך בעט ענטשולדיגונג ביים פראפעסיאנעלען מאגאזין־שניידער־מייסטער־פעראיין אלעיא 1־טער מאי 2 פאר כיין נישט ריכטיג זיך אויפפיהרען ביים לעצטען שטריק און פערזיכער, אז מיהר אין קיין שטריק וועל איך נישט ארבייטען.

מיט אכטונג: ליזער זאנדבערג

שוו. יאקובא 6

ריו־ביבליאטעק

א. נ. מ. אייזענשלאס

פאלודניאווא 19, לינקע אפיציע 3 שטאקי

די ליו־ביבליאטעק איז טעטיג טעגליך חוץ דינסטאג פון 6—9 נאכענד, שבת פון 10—1 און 6—9 נאכענד.

וויכטיג פאר דאמען!

פאר נאר 2.50 זל.

מאכט איך די עלעגאנטסטע דאמען־היטע נאך דער לעצטער פאריזער מאדע און די עלטסטע היטע איבער־ארבייטע איך אויף גענצליך נייע. געדענקט די אדרעס:

3 זאוואדזקא 23

אין הויף. 2־טען אינגאנג, לינקס פארטער.

בעמ. צום יעצטיגען סעזאן ווערט געמאכט אלע ארט שטרוי־היטען, פילץ מיט שטרוי איך זיידענע היטען צו שפאס בילינע פרייזען — — — נאר פאר 5 זל.

„TOLA"

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאקטוירים ספעציאליסטען

זאוואדזקא 1.

נאר פאר ווענערישע הויט־קראנקהייטען און מענער־שוועכע אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אוראלאנישע און נערוועז־קראנקהייטען.

קוואריז לאמפ־עלעקטרישער הייל־קאבינעט־מאסמעטיק

טעטיג פון 8 א זייגער ביז 9 אוועגד

זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג

בעזונדער ווארטע צימער פאר פרויען

ווייזט 3 זלאטעס

דרוקזאכן

אלערליי

ווערען שנעל, און פראמפט אין דער סטענסטער אויס־פיהרונג און די מאדערנסטע שריפט אויסגעפערטיגט.

מלעפסידרעס

(טאדעס־אנצייגען)

ווערען אין פע־ליוף פון 2 שעה געדרוקט און אויסגעקלעפט איבער דער גאנצער שטאט.

בוכדרוקערייי

ע. אוו מ. האמבורסקי

פיעטריקאווער 16, טעל. 47.

OBRAZY

okazyjnie tanio do sprzedania Wiadomość Piotrkowska № 83. w podwórzu, parterm. 72.

אנאנסירט

נאר אין „לאדזער טאגעבלאט"

אבאנאמענטס־פרייז: [illegible]

אנזייגען־פרייז: [illegible]

Redakteur-wydawca E. Hamburski

Tłocznia: E. i M. Hamburskich w Łodzi, Piotrkowska 14